

Indholdsfortegnelse

1.	Indledning	5
2.	Bygningsmæssige forhold mv.....	6
2.1.	Bygning og gangarealer	6
2.2.	Cellerne	7
2.2.1.	De indsattes celler.....	7
2.2.2.	Sikringscellen.....	10
2.2.3.	Observationscellen	12
2.3.	Øvrige rum mv.	13
2.3.1.	Toilet- og badeforhold	13
2.3.2.	Køkkenfaciliteter.....	15
2.3.3.	Besøgsrum.....	15
2.3.4.	Værksted	16
2.3.5.	Fritidsrum.....	18
2.3.6.	Undervisningslokale.....	20
2.3.7.	Gårdtursarealer	20
2.3.8.	Vaskefaciliteter.....	21
2.3.9.	Andet	22
2.3.10.	Personalerum.....	23
3.	Arbejde, fritid og undervisning.....	25
3.1.	Arbejde	25
3.2.	Fritid	27
3.3.	Undervisning.....	27
4.	Lægebetjening mv.	28
5.	Belæg	30

6.	Andre forhold	33
6.1.	Forplejning.....	33
6.2.	Mad udefra.....	33
6.3.	De indsattes adgang til køkkenfaciliteter	33
6.4.	Købmand.....	33
6.5.	Vold.....	33
6.6.	Tv-ordning	34
6.7.	Fællesskab	34
6.8.	Besøg.....	35
6.9.	Talmandsordning.....	35
6.10.	Avishold.....	36
6.11.	Samarbejde med de sociale myndigheder	36
6.12.	El-artikler.....	36
6.13.	Kapacitet	36
7.	Samtaler med indsatte	37
8.	Gennemgang af rapporter	38
8.1.	Disciplinærsager	39
8.1.1.	.....	39
8.1.2.	.....	42
8.1.3.	.....	44
8.1.4.	.....	45
8.1.5.	.....	46
8.1.6.	.....	47
8.1.7.	.....	48
8.1.7.1.	.....	48
8.1.7.2.	.....	52
8.1.8.	.....	65
8.1.9.	.....	65
8.1.10.	.....	66
8.1.11.	.....	66
8.1.12.	.....	70
8.1.13.	.....	71
8.2.	Enrumsanbringelse	74
8.2.1.	.....	74
8.2.2.	.....	76
8.2.3.	.....	76
8.2.4.	.....	77
8.2.5.	.....	80

	8.2.6.....	80
	8.2.7.....	82
	8.2.8.....	83
	8.2.9.....	83
8.3.	Anvendelse af håndjern	84
	8.3.1.....	84
	8.3.2.....	85
	8.3.3.....	85
	8.3.4.....	86
	8.3.5.....	87
	8.3.6.....	87
	8.3.7.....	88
8.4.	Magtanvendelse	89
	8.4.1.....	89
	8.4.2.....	89
	8.4.3.....	89
	8.4.4.....	92
	8.4.5.....	93
	8.4.6.....	93
	8.4.7.....	97
8.5.	Sikringscelleanbringelse	97
	8.5.1.....	97
	8.5.2.....	97
	8.5.3.....	98
	8.5.4.....	99
	8.5.5.....	100
	8.5.6.....	101
	8.5.7.....	102
	8.5.8.....	104
	8.5.9.....	108
	8.5.10.....	113
	8.5.11.....	115
	8.5.12.....	117
	8.5.13.....	118
	8.5.14.....	119
8.6.	Observationscelleanbringelse	119
	8.6.1.....	119
	8.6.2.....	119
	8.6.3.....	120
	8.6.4.....	120

8.6.5.....	121
8.6.6.....	122
8.6.7.....	123
8.6.8.....	126
8.6.9.....	127
8.6.10.....	127
8.6.11.....	128
9. Opfølgning.....	129
10. Underretning.....	130

1. Indledning

Den 1. januar 1997 trådte lov nr. 473 af 12. juni 1996 om Folketingets Ombudsmand i kraft. I bemærkningerne til lovforslagets § 18 er det forudsat at ombudsmanden foretager systematiske inspektioner af fængsler til opfyldelse af en anbefaling fra Den Europæiske Komité vedrørende forebyggelse af tortur og anden umenneskelig behandling eller straf. Samtidig blev retsplejelovens § 779 ophævet, jf. ombudsmandslovens § 31, stk. 2. Det tilsyn som medlemmer af Københavns Borgerrepræsentation og amtsrådene havde ført med varetægtsarrestanters behandling og forholdene i varetægtsfængsler (arresthuse) i henhold til retsplejelovens § 779 ophørte således med virkning fra den 1. januar 1997. Det er herved forudsat at denne tilsynsopgave i fremtiden varetages af ombudsmanden.

Som et led i inspektionsvirksomheden foretog jeg og tre af embedets øvrige medarbejdere den 2. marts 1999 inspektion af Arresthuset i Århus. Til stede under inspektionen var bl.a. arrestinspektøren (Politimesteren i Århus) og arrestforvareren. I forbindelse med inspektionen modtog jeg rapportmateriale til gennemgang, jf. nærmere pkt. 8 nedenfor.

Ombudsmanden har tidligere inspiceret Arresthuset i Århus. En rapport herom er optrykt i Folketingets Ombudsmands Beretning for 1975, s. 482 ff., jf. 1976, s. 57 ff., 1979, s. 24 og 1981, s. 318.

Inspektionen den 2. marts 1999 bestod af samtaler med ledelsen og en medarbejderrepræsentant og rundgang i arresthuset. I tilslutning hertil udarbejdede jeg

- et referat af 3. marts 1999 af den indledende samtale med ledelsen,
- et referat af 10. marts 1999 af samtale med samarbejdsudvalget,
- et referat af samme dag af den afsluttende samtale med ledelsen, og
- et notat om de fysiske rammer mv. i arresthuset.

Med brev af 16. marts 1999 sendte jeg det nævnte materiale til arresthuset og politimesteren idet jeg bad om at modtage eventuelle bemærkninger eller tilføjelser inden en måned. Jeg modtog herefter et brev af 8. april 1999 med arresthusets bemærkninger som er indarbejdet i rapporten. Politimesteren er ikke fremkommet med bemærkninger til materialet.

Denne rapport har i en foreløbig udgave været sendt til Arresthuset i Århus, Politimesteren i Århus og Direktoratet for Kriminalforsorgen til eventuelle bemærkninger om faktiske forhold som den foreløbige rapport måtte give anledning til.

Arresthuset i Århus har i brev af 18. januar 2000 fremkommet med en enkelt bemærkning der er indarbejdet i rapporten.

2. Bygningsmæssige forhold mv.

2.1. Bygning og gangarealer

Arresthuset er opført i 1906 og der er sket en gennemgribende ombygning/-modernisering i 1985. Arresthuset er i fire etager med åben etageadskillelse (panoptisk opbygget). Der er plads til i alt 66 indsatte.

Cellegangene/etagerne har hvide vægge og gule lofter, mens træværk og metal er malet i blå farver. Der er belysning fra nogle lysstofrør. På hver etage er der brandslukningsmateriel, en opslagstavle med information til de indsatte og en

fryser som de indsatte kan benytte til opbevaring af (bl.a.) køleelementer til køletasker. I stueetagen er der grønne planter og udsmykning på væggene.

I stueetagen er der på cellegangen en mønttelefon som de indsatte kan anvende. Personalet ringer nummeret op. Der kan også ringes op til den via betjentkontoret. På gangen står der ligeledes en reol med diverse bøger til fri afbenyttelse.

Der er opgang fra stuen og videre op til de andre etager via to åbne trapper i hver sin ende af gangen. Der er udspændt trådnet mellem hver etage, bortset fra mellem anden og tredje etage. Arresthuset har overvejet at "lukke hullerne" mellem anden og tredje etage for at skabe mulighed for fritidsaktiviteter på gangen. Sådanne aktiviteter støder imidlertid på problemer på grund af personalenormeringen.

2.2. Cellerne

2.2.1. De indsattes celler

Cellerne er fordelt på 52 enkeltceller og syv dobbeltceller. De syv dobbeltceller var alle tidligere tremandsceller. Hver tremandscelle er ombygget til en enkeltcelle og en dobbeltcelle. Tre af tremandscellerne blev ombygget i 1997, og de resterende fire tremandsceller blev ombygget i 1998. Enkeltmandscellerne er på 8 m² og dobbeltcellerne på 11,2 m².

Cellerne 7 og 8 i stueetagen, 11 og 24 på første etage og 54 på tredje etage blev besigtiget efter mit valg. Celle 11 er en af de nye dobbelt-

celler med nyt inventar. Cellevæggene var nussede i cellerne 8 og 54, og i celle nr. 7 var bord og skab ramponeret.

De enkelte celler er typisk indrettet med håndvask med varmt og koldt vand, et spejl, lampe over håndvasken og i loftet og gardin for vinduet, der er en termorude som kan åbnes. Der er endvidere en radiator og fællesantennestik.

Cellerne er møbleret med en briks med brandhæmmende madras, et bord, en stol, et skab, en opslagstavle og (eventuelt) et lejet tv.

Der findes på hver celle en kaffemaskine. Ud over kaffemaskine og en ventilator er det ikke tilladt de indsatte at have diverse forskellige elartikler på cellerne.

Arresthuset er begyndt at fastmontere kablerne til tv og ledninger til lamper m.m. i et rør på væggene, bl.a. for at hindre selvmordsforsøg.

Dobbeltcellerne er møbleret på samme måde som enkeltcellerne, der er blot her to skabe, to senge, to borde og to stole. Belysning, vask, spejl og vindue er som beskrevet ovenfor.

I alle celler er der en kaldeknop. Cellekaldet er nyt og uden lyd i cellen, så de indsatte kan ikke høre om deres kald er registreret.

Der er ingen røgalarmer eller varmefølere i cellerne. Der er brandskabe på alle etager.

Arresthuset har i et brev af 21. april 1998 til Direktoratet for Kriminalforsorgen, som tilbagemelding på direktoratets anmodning om oplysninger til brug for bygningsanalysen af kriminalforsorgen, anført at det er særdeles betænkeligt at der ikke findes brandalarmer. Arresthuset har samtidig vedlagt et tilbud på installering heraf.

Af den bygningsanalyse der er foretaget af kriminalforsorgen og udsendt i november 1998, fremgår det s. 69-70 at direktoratet prioriterer installering af brandalarmer højt i de institutioner der ikke har nogen form for brandmeldere på cellerne. De lukkede fængsler og arresthusene har første prioritet.

Jeg beder om direktoratets bemærkninger til det som arresthuset har anført om manglende brandalarmer, herunder om muligt oplysning om hvornår direktoratet forventer at brandalarmeringsanlæg vil blive installeret.

I 1997 er der udskiftet celleinventar i 20 celler. Der er (ifølge svar i det spørgeskema som arresthuset har udfyldt i anledning af en generel undersøgelse som Folketingets Ombudsmand har foretaget af forholdene i arresthusene) søgt om bevilling til udskiftning af resten af celleinventaret.

Jeg beder om oplysning om hvad der videre er sket i anledning af denne ansøgning.

I mange celler er der en dårlig luft. Arresthuset oplyste at der tidligere havde været luftkanaler i de gamle "potterum", som imidlertid var muret til. I otte celler er der isat en rist for oven med henblik på luft-

cirkulation, men den svines hurtigt til af bl.a. støv. De indsatte må have en bordventilator i cellen. Det fremgår af direktoratets rapport af januar 1997 om direktoratets inspektion af arresthuset at arresthuset har overvejet at genåbne de gamle pottekanaler, da cellerne på grund af dårlig ventilation ofte bliver meget varme om sommeren.

Jeg beder arresthuset om at oplyse om mulighederne for at forbedre luftcirkulationen i cellerne.

Indretningen og vedligeholdelsen generelt af cellerne giver mig ikke anledning til bemærkninger. For så vidt angår celleinventaret henviser jeg til arresthusets ansøgning om udskiftning i de celler hvor det endnu ikke er sket.

2.2.2. Sikringscellen

Sikringscellen der er placeret i kælderen, indeholder en fastboltet seng med fikseringsbælter mv. På sengens underkant er der en kaldeknop som kan nås også når den indsatte er fuldt fastspændt. Kaldeknappen har forbindelse til vagtrummet hvor en grøn lampe lyser, hvis kaldeknappen aktiveres. Den afgiver derimod ingen lyd i sikringscellen. I loftet er der fem lamper hvoraf den ene ikke virkede under inspektionen. Der er to vinduer med blændede ruder og udluftnings-kanal. På sengen var der et tæppe.

Rummet overvåges gennem et lille (mørkt) vindue. Der er fast vagt i overvågningslokalet når der er en indsat i sikringscellen.

Til sikringscellen er der tilknyttet et lille badeværelse med en bruser, toilet, en håndvask og et spejl.

Remmene var fastgjort til sengen (klar til brug). Arresthuset oplyste at den indsatte i alle tilfælde af sikringscelleanbringelse fikseres (med alle remme). Til gengæld bruges sikringscelleanbringelse kun meget sjældent, idet den først tages i brug når den indsatte er helt derude, hvor en fiksering under alle omstændigheder ville komme på tale. Arresthuset mener at en fastspænding kun på maven vil kunne skade den indsatte.

I forbindelse med ombudsmandens inspektion af Statsfængslet i Horsens konstaterede han at læderbælte og -remme også dér var påsat sengen i sikringscellen.

Denne konstatering gav ombudsmanden anledning til overvejelser om, hvorvidt et sådant permanent udstyr på sengen er i overensstemmelse med det skånsomhedsprincip der er nærmere omtalt i indstilling om sikringsceller og observationsceller, november 1972.

Ombudsmanden tilkendegav som sin umiddelbare opfattelse at det på den ene side ikke ganske kan udelukkes at det påsatte udstyr i nogle tilfælde kan føre til en anvendelse af fikseringsmidler, hvor en sådan anvendelse strengt taget ikke er nødvendig. Udstyret kan muligvis også medføre anvendelse af flere fikseringsmidler end de der måtte være nødvendige i det konkrete tilfælde. Hertil kommer at det heller ikke kan udelukkes at udstyret kan være medvirkende til at optrappe en situation med sikringscelleanbringelse, således at det blotte syn af udstyret bliver den faktor der udløser en herefter begrundet anvendelse af fikseringsmidler – uanset omfanget heraf. På den anden side fandt ombudsmanden ikke helt at kunne udelukke at udstyret i påsat stand – i hvert fald i et vist omfang – i de tilfælde, hvor anvendelse af

fikseringsmidler **er** begrundet, i et vist omfang kan medvirke til at selve anbringelsessituationen ikke trækker ud og således optrappes på grund af den tid der medgår til anbringelsen. Ombudsmanden fandt heller ikke at kunne se bort fra at sikkerhedsmæssige hensyn kan gøre sig gældende i de nævnte tilfælde; dette for så vidt angår såvel den indsatte som ansatte.

Ombudsmanden har bedt direktoratet om en udtalelse forinden han tager endelig stilling til spørgsmålet om et permanent påsat udstyr i form af læderbælte og –remme.

Når ombudsmandens stillingtagen til spørgsmålet foreligger vil jeg orientere arresthuset herom, herunder om hvorvidt jeg har grundlag for at foretage mig videre i relation til min inspektion af Arresthuset i Århus.

Arresthusets oplysning om anvendelse af samtlige fikseringsmidler har jeg behandlet nedenfor i afsnit 8.5.7.

Jeg har i øvrigt ingen bemærkninger til denne celle.

2.2.3. Observationscellen

Cellen der er beliggende i stueetagen, har samme størrelse som de almindelige enmandsceller. I cellen er der en seng, et bord og en stol. Alt er boltret fast til gulvet. Der er en afskærmet lampe og et varme-apparat med gitter for. Der en kaldeknop på væggen ved døren. I døren er der vindue så der kan observeres udefra. På sengen lå der nogle slidte tæpper. Væggene i cellen var overskrevet.

Bortset fra at væggene i cellen var overskrevet og lettere nussede, giver cellen mig ikke anledning til bemærkninger.

2.3. Øvrige rum mv.

2.3.1. Toilet- og badeforhold

På hver etage er der et rum med to separate toiletter med håndvask. Toiletterne er både til de mandlige og kvindelige indsatte (de kvindelige indsatte samles normalt i stueetagen). På toiletterne på første og anden etage manglede rensvæske til sprøjter, men der er en vejledning i brugen af væsken opsat på væggen.

Med hensyn til den manglende rensvæske oplyste arrestforvaren at det er sygeplejersken og overvagtimesteren der har ansvaret for at fylde det op, men det er en håbløs opgave idet det forsvinder lige så hurtigt igen.

Da der skal forefindes rensvæske, går jeg ud fra at arresthuset har fyldt det op og fremover løbende tjekker om det mangler - uanset at det opleves som en håbløs opgave.

Jeg kan oplyse at spørgsmålet om hvordan ordningen med rensvæske fungerer indgår i den ovenfor nævnte spørgeskemaundersøgelse. (De fleste arresthuse har oplyst at ordningen med rensvæske ikke fungerer uden problemer). Jeg er endvidere bekendt med at direktoratet har foretaget en evaluering af ordningen og har besluttet at forlænge den i seks måneder, jf. Nyt fra Kriminalforsorgen, december 1998, s. 16. I spørgeskemasagen har jeg bedt direktoratet om at underrette mig om

resultatet af den fornyede evaluering som jeg går ud fra at direktoratet foretager efter udløbet af seks måneders perioden. Jeg har på nuværende tidspunkt ikke modtaget en sådan underretning.

På det foreliggende grundlag foretager jeg mig derfor ikke noget vedrørende dette forhold i relation til min inspektion af Arresthuset i Århus.

Under mødet med samarbejdsudvalget blev det anført at det var uhensigtsmæssigt, at de to toiletter til de indsatte på cellegangen er placeret lige ved siden af hinanden. Det betyder at en isoleret må vente med at komme på toilettet til begge toiletter er ledige, idet vedkommende ellers vil kunne kommunikere med den der er på det andet toilet.

Jeg har ikke grundlag for at foretage mig noget vedrørende dette forhold.

På hver etage er der et nyt badeværelse med to brusere. Bruserne er adskilt med en væg. I badeværelset er der ligeledes en stålvask, et spejl, en lysstoflampe og et varmeapparat. Der var ikke noget badeforhæng (i stueetagen). De indsatte er låst inde, mens de bader og kan kontakte personalet via en kaldeknop.

Toilet- og badeforhold giver mig ikke anledning til bemærkninger.

2.3.2. Køkkenfaciliteter

Der er ikke noget køkken som de indsatte kan anvende til tilberedning af mad o.lign.

I stueetagen er der et stort køkken som anvendes af køkkenpersonalet til fremstilling af mad til de indsatte. Køkkenet er indrettet med diverse industrimaskiner, køleskabe, ovne og stålborde. Der bliver lavet både almindelig kost, vegetarisk kost og skånekost. I forbindelse med køkkenet er der et opvaskerum med en industriopvaskemaskine.

Levnedsmiddelkontrollen foretager regelmæssigt kontrolbesøg i køkkenet. Levnedsmiddelkontrollens protokol blev eftersat.

2.3.3. Besøgsrum

Der er tre besøgsrum i stueetagen hvoraf det ene anvendes til overvåget besøg.

De to almindelige besøgsrum er begge indrettet med en briks, to stole, et bord og en rispapirlampe. Der er gardiner for vinduerne der har blændede ruder, og billeder på væggen. Det ene rum var lige blevet malet. Det blev ved inspektionen oplyst at der er bestilt nyt inventar til begge rum.

Disse to besøgsrum har eget toilet med håndvask, spejl, lampe og skraldespand.

Det sidste besøgsrum er indrettet med et bord og fem stole. Der er billeder på væggene, og rummet er nymalet. Ruderne i vinduet er blændet.

Mellem arrestafdelingen og besøgsafdelingen er der et lille rum hvor de indsatte visiteres før og efter besøg.

På gangen uden for de tre rum er der et modtagelsesrum. Her er der nogle skabe der kan aflåses. Her kan de besøgende opbevare deres personlige ejendele. Der er et lille bord, en stol, en skrivepult og en kasse duplo-legetøj i rummet.

De indsatte kan medbringe kaffe i besøgsrummene, men den skal overhældes på en anden termokande. De besøgende må ikke medbringe noget til at spise eller drikke under besøget.

Idet jeg har noteret mig at der ved inspektionen var bestilt nye møbler til de to besøgsrum, har jeg ingen bemærkninger til besøgsrummene.

2.3.4. Værksted

I stueetagen er der et værksted der kan beskæftige 8-10 indsatte. Hvis arbejdet fylder meget, kan der dog ikke arbejde så mange. På tidspunktet for inspektionen arbejdede der fem indsatte i rummet. I rummet er der fire borde, stole, reoler, diverse arbejdsredskaber, vinduer og brandslukningsudstyr. Der er et glasbur (et kontor) til den vagthavende. Belysning foregår via lysstofrør i loftet.

På værkstedet arbejdes der med gardintilbehør, skuffeuttræk mv.

For enden af lokalet er der et toilet der kan anvendes af de indsatte der er i arbejde på værkstedet.

Værkmesteren oplyste at det på grund af niveauforskel var svært at få varer ind i og ud af værkstedet.

I kælderen er der et stort arbejdsrum med arbejdsplads til to indsatte. Rummet har ingen særlig udluftning, og vinduerne sad meget højt oppe så der var kun et sparsomt dagslys i rummet. Rummet er oplyst af nogle lyststofrør. Der er brandslukningsudstyr i lokalet.

Rummet er ikke egnet til at være arbejdsplads, og benyttes derfor ikke (for tiden) som to egentlige arbejdspladser. Ledelsen vil også gerne helt afskaffe det. Det vil dog samtidig betyde at der ikke vil være plads i huset til det arbejde der laves (udstansning af gardinstænger). Hvis dette arbejde forsvinder, forsvinder arbejdet med gardintilbehør som laves på det egentlige værksted formentlig også, og arresthuset mister dermed nogle - af de i forvejen få - arbejdspladser. Der har ikke været besøg af Arbejdstilsynet som formentlig heller ikke ville godkende rummet.

I en aflukket gård er der to store haller hvoraf den ene anvendes til opbevaring af gardinstænger m.m. Her skæres gardinstængerne til i forskellige længder hvorefter de sendes videre til det ovennævnte værksted. Det andet rum anvendes til opbevaringsrum af diverse celleinventar.

Arrestforvareren nævnte at faciliteterne til beskæftigelse var utilfredsstillende. Det gjaldt for så vidt også værkstedet. Han oplyste at direktoratet - der efter egen inspektion var på besøg for at se på be-

skæftigelsesfaciliteterne - sådan set er indstillet på at forbedre forholdene, men problemet er bemanningen de pågældende steder. Arresthuset har en ansøgning under behandling i direktoratet om opførelse af en værkstedsbygning i gården.

For så vidt angik arbejdet i kælderen er det endvidere et problem at der ikke er toiletfaciliteter i tilknytning hertil, så de indsatte skal lukkes ud hver gang de skal på toilettet.

I tilslutning hertil blev det under mødet med samarbejdsudvalget af sygeplejersken anført at det for de indsatte psykisk er bedst, hvis de kan arbejde flere sammen på et værksted - og med mere varierede arbejds-tilbud.

Spørgsmålet om de utilstrækkelige værkstedsforhold er (foruden under direktoratets inspektion af arresthuset) nævnt i arresthusets brev af 21. april 1998 til direktoratet vedrørende bygningsanalysen.

Jeg er enig med arresthuset i at værkstedsfaciliteterne er utilstrækkelige henset til arresthusets størrelse. Jeg beder om direktoratets bemærkninger til det arresthuset har anført om værkstedsfaciliteterne og om at oplyse hvad der er sket med ansøgningen om en ny værkstedsbygning.

2.3.5. Fritidsrum

I kælderen er der et kondirum på ca. 30 m² med diverse maskiner til styrketræning, en ribbe, spejle, og en opslagstavle. Der er instruktion i opvarmningsøvelser (rygøvelser) ophængt på væggen, men ingen instruktion i brugen af redskaberne. En sådan har været ophængt på væggen i glasmontre som imidlertid er ødelagte og formentlig nu under

reparation. Maskinerne er slidte. Belysning sker via nogle lysstoflamper og der er udluftningskanal. Der er tre vinduer hvoraf ruderne i det ene var i stykker. Der kan være fire til fem indsatte i rummet ad gangen, og de skal være fra samme etage. Kondirummet er tilgængeligt fra kl. 08.30 - 20.00.

I kælderen er der et rum der er ved at blive sat i stand. Rummet skal anvendes til billardrum til brug for fire indsatte ad gangen. Rummet blev tidligere anvendt til dartrum. Det er gangmændene der istandsætter rummet. I det ene vindue var der kun forsatsruder.

I kælderen er der ligeledes et meget lille læderrum. Der er ingen vinduer i rummet. Læderarbejde forberedes i rummet, men foregår ellers på cellen. Materialer er i dette rum. Der er to af fængselsfunktionærerne der er uddannet i læderarbejde.

Det blev oplyst at der er planer om at opsætte en væg i kælderen ved trappen/sikringscellen så resten af kælderen kan inddrages til fritidsfaciliteter.

Jeg beder oplyst hvad der måtte være sket mere med hensyn til disse planer.

Ved mit møde med samarbejdsudvalget blev de begrænsede lokaler ud over cellerne, især manglende fritidsfaciliteter, nævnt som et problem for arresthuset. Da huset er ét hus og panoptisk bygget, kan de indsatte af sikkerhedsmæssige grunde ikke have ophold (fællesskab) på gangene. Det blev i den forbindelse også oplyst at der ikke er fællesskab på

tværs af etagerne. De indsatte må have cellefællesskab to og to ad gangen og fem i kondirummet (fra samme etage).

Også de utilfredsstillende forhold med hensyn til fritidsfaciliteter er nævnt i arresthusets brev af 21. april 1998 til direktoratet vedrørende bygningsanalysen.

Jeg beder om direktoratets bemærkninger hertil.

2.3.6. Undervisningslokale

På anden sal ligger skolestuen som er indrettet i en tidligere tremands-celle inden for de senere år. Lokalet indeholder borde, stole, skabe, en stor tavle, diverse bøger, en kaffemaskine, varmeapparat, to computere, en printer, tv og video og en håndvask. Der er blomstrede gardiner for vinduerne og billeder på væggene.

Der undervises fire hold om dagen med fire til seks indsatte på hvert hold. Holdene går igen hver dag fra mandag til fredag. Herudover bruges der også undervisningstimer på de indsatte der sidder i isolation, og på indsatte der ikke taler dansk.

2.3.7. Gårdtursarealer

Udgang til gården sker via en stor trappe fra stueetagen. Gårdtursarealet er inddelt i ni gårde i forskellige størrelser. Gård 1 til 5 er på ca. 34 m², gård 6 er på ca. 44 m², gård 7 og 8 er på ca. 40,5 m² og gård 9 er på ca. 80 m².

Alle gårdene er overdækket med trådnet og kan låses af. Gårdene 1 - 6 har ingen anden overdækning end trådnettet hvorimod omkring en tredjedel af gård 7 - 9 er overdækket, således at de indsatte kan stå i ly for eventuel regn. Gårdene er lidt forskelligt indrettet - nogle har borde/-bænke og gård 6 har en basketkurv. I gård 7 kan der spilles dart. Gård 9, der er væsentligt større end de andre gårde, anvendes til boldspil, bl.a. strandhockey. Gårdene 6 - 8 anvendes også til boldspil fra foråret over sommeren (arresthuset følger sommertiden). I gård 8 er der et stort skakspil som dog ikke anvendes så meget.

Gårdene er udsmykket af de indsatte selv efter at arresthuset modtog bevilling hertil fra direktoratet. I gård 8 og på udenomsarealet er der blomsterkummer og buske/planter.

De indsatte kommer på gårdtur fem ad gangen, og de kommer ud etagevis. Gårdene er aflåst under de indsattes gårdture. De bliver overvåget fra en gang uden for selve gårdene.

Jeg har ingen bemærkninger til gårdtursarealerne.

2.3.8. Vaskefaciliteter

Vaskerummet ligger i stueetagen ved siden af opvaskerummet, og der er her opsat tre vaskemaskiner og to tørretumblere til brug for de indsatte.

De indsatte sorterer selv deres vasketøj i vaskeposer og angiver vaskegrader ved hjælp af nogle markeringsbrikker i forskellige farver. De

indsattes tøj vaskes af en indsat der arbejder i vaskeriet. Det er kun denne indsatte der har adgang hertil.

I forbindelse med vaskerummet er der et lagerrum til opbevaring af sengetøj. Det beskidte sengetøj bliver afleveret her og en indsat står for vasken.

2.3.9. Andet

Lægeværelset er på første sal. Rummet indeholder en briks, nogle skabe, skrivebord, en skrivemaskine, et par stole, et aflåst medicinskab, en håndvask og et spejl.

Lægejournalerne opbevares i et aflåst arkivskab hvortil kun sygeplejersken har nøgle.

Sygeplejersken afleverer endvidere restmedicin til apoteket.

Arresthuset har et rum til brug for K.i.F. (Kriminalforsorgen i Frihed). Rummet indeholder et bord, et par stole, lamper, en opslagstavle og et varmeapparat. Rummet bruges også til samtaler med politi og forsvarer m.fl.

På første etage er der indgang til retssalen. Her er der et lille rum der kan benyttes i pauserne i retsmødet og til møder med forsvarer.

I stueetagen er der et journalrum der indeholder en box pr. ansat til deres post. I rummet opbevares alt materiale om de indsatte, og de

ansatte tjekker altid hvad der ligger af nyt når de møder. Rummet er møbleret med et bord, stol, kopimaskine, computer og makulator.

I kælderen er der et depotrum hvor de indsattes ejendele opbevares.

På anden etage er der en lille frisør"salon".

På tredje sal er arresthusets bibliotek. Biblioteket administreres af hovedbiblioteket i Århus. Biblioteksrummet er almindelig cellestørrelse og indeholder reolsystemer med et bredt udvalg af bøger, herunder fagbøger og bøger på andre sprog end dansk, og forskellige tidsskrifter. Arresthuset holder ingen daglige aviser, men forskellige (fag)blade. Biblioteksrummet holdes aflåst. Der var to spil i rummet. Det blev oplyst at der netop er indkøbt nye spil som kan lånes ved henvendelse til kontoret.

2.3.10. Personalerum

I kælderen er der et omklædningsrum til brug for de ansatte. I rummet til de mandlige ansatte er der en række aflåste skabe til opbevaring af tøj og personlige genstande og to drømmesenge. Der er gardin for vinduet.

I tilknytning til omklædningsrummet er der et badeværelse med to separate brusere med forhæng. I rummet er der også en håndvask, spejl, en bæk og nogle knager. Der er ligeledes et separat toilet.

De kvindelige ansattes omklædningsrum er et meget lille rum. Rummet indeholder seks aflåste skabe til opbevaring af tøj og personlige ejen-

dele. Der er yderligere tre skabe ude på gangen. Der er ingen vinduer i lokalet. I tilknytning til rummet er der et lille rum med toilet, bruser, håndvask og spejl.

I stueetagen er der et opholdsrum til personalet. Rummet indeholder nogle lænestole, spisebord og stole, TV, og køkkenafdeling med køleskab, mikroovn, brødrister, el-koger, kaffemaskine og en vandkølebeholder.

På alle etagerne er der et kontor til den vagthavende fængselsfunktionær. Rummet svarer til almindelig cellestørrelse og indeholder diverse kontorudstyr.

På 1. etage er der et personaletoilet.

I en tidligere bolig uden for arresthuset er der indrettet administration.

Arrestforvareren anførte at faciliteterne til personalet er utilstrækkelige, især omklædningsforholdene for det kvindelige personale (hvoraf der er 9). Et af medlemmerne af samarbejdsudvalget supplerede med at oplyse at det er utilfredsstillende, at personalefaciliteterne er på steder hvor de indsatte færdes. En anden tilføjede at toiletforholdene for personalet er utilfredsstillende idet der kun er to personaletoiletter, et på første sal og et i kælderen.

Også spørgsmålet om omklædningsfaciliteterne til de kvindelige ansatte er nævnt i arresthusets brev af 21. april 1998 til direktoratet i bygningsanalysesagen.

Jeg beder om direktoratets bemærkninger vedrørende dette forhold.

3. Arbejde, fritid og undervisning

3.1. Arbejde

Bortset fra rengøring der beskæftiger fire indsatte (en på hver etage), og tøjvask der beskæftiger én indsat, er alt arbejde montage- og pakkearbejde. Det blev under inspektionen oplyst at arresthuset på tidspunktet for inspektionen kunne tilbyde alle indsatte beskæftigelse da der er et rimeligt udbud. Omkring jul og i ferietider kan der være problemer med at skaffe nok arbejde. 8-10 personer kan arbejde i værkstedet, men dog kun nogle få ad gangen hvis arbejdet fylder meget. I kælderen og eventuelt på lageret kan der være én hvert sted, mens resten arbejder på cellerne.

Ifølge en folder som arresthuset har udarbejdet (i september 1998) om arresthuset er der også indsatte beskæftiget med bygningsvedligeholdelse.

Der er ikke problemer med at holde en timeløn ved akkordarbejdet. En indsat har haft klaget til direktoratet over at det ikke var muligt.

Det er ikke tilladt at arbejde sammen to og to på enkeltmandscellerne.

Jeg er bekendt med at det i nogle andre arresthuse er muligt for de indsatte at arbejde sammen to og to i celler der ikke er større end de i Arresthuset i Århus. Spørgsmålet om cellefællesskab bl.a. i arbejdstiden har i øvrigt tidligere været behandlet af ombudsmanden, jf. Folketingets Ombudsmands beretning for 1975, s. 481-82 og 489. Ombudsmanden henstillede til direktoratet at overveje generelt

at gennemføre en ordning i arresthusene med fællesskab på cellerne bl.a. i arbejdstiden. Direktoratet oplyste at en sådan ordning i vidt omfang blev benyttet, når indsatte ytrede ønske herom og sikkerhedsmæssige forhold ikke talte imod.

Direktoratet henledte ved cirkulæreskrivelse af 1. august 1975 arresthusenes opmærksomhed på spørgsmålet.

I Arresthuset i Århus er der mulighed for arbejdsfællesskab på værkstedet, men der kan højst være 8-10 indsatte beskæftiget ad gangen. De øvrige indsatte har ikke fællesskab i arbejdstiden, men kun i fritiden.

Uanset at forholdene med hensyn til fællesskab både i arbejdstiden (for nogen) og i fritiden i dag er bedre end de var i 1975, bør der efter min opfattelse også være mulighed for arbejdsfællesskab på cellerne for de indsatte der ikke kan komme på værkstedet, hvis de ønsker det og sikkerhedsmæssige forhold ikke taler imod.

Spørgsmålet om hvorvidt der er mulighed for at flere indsatte kan arbejde sammen på cellerne, er også omfattet af den tidligere nævnte spørgeskemaundersøgelse. Direktoratet har i anledning af den sag den 7. oktober 1999 oplyst at direktoratet senere vil vende tilbage vedrørende spørgsmålet om baggrunden for den manglende mulighed for arbejdsfællesskab i nogle arresthuse og vedrørende mulighederne for at lave ensrettede regler på området. Direktoratet har i den forbindelse oplyst at spørgsmålet forudsætter en nærmere drøftelse med arresthusene og at spørgsmålet vil være på dagsordenen på det førstkommende møde med arrestforvarerforeningen, der forventes afholdt i foråret 2000.

På den baggrund foretager jeg mig på nuværende tidspunkt ikke mere vedrørende spørgsmålet i relation til min inspektion af Arresthuset i Århus. Når direktoratet er vendt tilbage over for mig vedrørende spørgsmålet tager jeg stilling til om jeg har grundlag for at foretage mig mere.

Jeg har ingen bemærkninger i øvrigt til det oplyste om de arbejdsmæssige forhold.

3.2. Fritid

Der er mulighed for styrketræning i kondirummet, EDB, PC-spil, læderarbejde, spil og under gårdtur dart, bordtennis og forskellige boldspil mv. i sommerhalvåret. Som nævnt ovenfor under pkt. 2.3.9. var det tidligere dartrum i kælderen på tidspunktet for inspektionen ved at blive sat i stand til billardrum til brug for fire indsatte ad gangen. I kondirummet må der være fem indsatte sammen (fire ifølge instruks af 1. januar 1999), mens der må være to indsatte sammen ved EDB og PC-spil. I læderrummet kan der kun være en indsat.

Jeg har ingen bemærkninger til det oplyste om fritidstilbudene.

3.3. Undervisning

Der er ansat én lærer på fuld tid, og der undervises i 19 lektioner om ugen. Derudover er der syv timer til § 11-lektioner. Disse § 11-timer er ikke egentlige undervisningstimer, men timer til deltagelse i møde mv. Alle de tillagte timer udnyttes og der er venteliste.

Der undervises op til 9.-10. klassetrin, fortrinsvis i dansk, regning/matematik og engelsk. Der kan i begrænset omfang tilbydes specialundervisning.

Arresthuset huser til stadighed en ret stor gruppe udlændinge af forskellig herkomst, men der er ikke (efter direktoratets besøg i 1996) etableret dansk-undervisning for udlændinge. Det har været forsøgt, men da det er usikkert hvor mange af de udenlandske indsatte der ønsker danskundervisning, har arresthuset ikke kunnet garantere et konstant hold på 12 indsatte. Undervisningsinstitutionerne kræver nemlig hold på mindst 12.

Jeg beder om direktoratets eventuelle bemærkninger hertil.

4. Lægebetjening mv.

Der er læge fem timer om ugen (en til to gange), men lægen kan i øvrigt tilkaldes. Sygeplejersken er der 37 timer om ugen. Sygeplejersken deler medicin ud til de indsatte.

Sygeplejersken kontakter alle nyindsatte der herefter kommer til læge, hvis de ønsker det, eller hvis hun vurderer at der er behov for det. De indsatte behandles af lægen på samme måde som personer uden for arresthuset.

Nedtrapning sker med fenemal og eventuelt catapresan og det sker som udgangspunkt over 10 dage. Hvis den indsatte har en behandlingsplan, kontaktes misbrugscentret for at få bekræftelse på at den indsatte er tilknyttet og kan vende tilbage til planen. Indsatte kan således få metadon i arresthuset, medmindre misbrugscentret seponerer. Varetægtsarrestanter fortsætter igangværende behandling idet de anses for uskyldige indtil dom. Efter dom kan misbrugscentret stoppe en behandling hvis der er tale om en langvarig fængselsstraf.

Spørgsmålet om nedtrapning har jeg behandlet i forbindelse med min inspektion den 11. februar 1997 af Arresthuset i Odense. Jeg har over for Direktoratet for Kriminalforsorgen taget til efter-

retning at direktoratet ikke mener at have nogen instruktionsbeføjelse over for lægerne ansat i kriminalforsorgens institutioner for så vidt angår den egentlige patientbehandling.

På baggrund af oplysning i sagen om at Direktoratet for Kriminalforsorgen har nedsat en lægemiddelkomité og om dennes udsendelse af anbefalinger af vejledende karakter ("RePlik") om behandlingsprincipper mv., har jeg imidlertid antaget at direktoratet er enig i det ønskelige i at de indsatte i hvert fald i et vist omfang sikres en ensartet lægelig behandling i kriminalforsorgens forskellige institutioner. Jeg har meddelt direktoratet at jeg derfor går ud fra at direktoratet overordnet følger patientbehandlingen i institutionerne, herunder blandt andet for så vidt angår behandlingen af narkomaner, og i den forbindelse løbende overvejer om der måtte være behov for udsendelse af yderligere vejledning til det lægelige personale i institutionerne. Jeg har også meddelt at jeg går ud fra at eventuel påbegyndt behandling af en narkoman der er iværksat i amtskommunalt regi, som udgangspunkt fortsættes under ophold i kriminalforsorgens institutioner (i det omfang den amtskommunale behandlingsplan ikke efter sit indhold afbrydes ved indsættelse i arresthus/fængsel).

Direktoratet for Kriminalforsorgen har i et brev af 2. april 1998 oplyst at direktoratet er enig i det ønskelige i at de indsatte i hvert fald i et vist omfang sikres en ensartet lægelig behandling. Direktoratet har videre bl.a. anført at de af direktoratet ansatte konsulenter bl.a. har til opgave at følge patientbehandlingen, og direktoratet har i den forbindelse redegjort nærmere for lægebehandlingen mv. For så vidt angår en påbegyndt behandling i amtskommunalt regi af en narkoman har direktoratet anført at den som udgangspunkt bør fortsættes under anbringelse i en af kriminalforsorgens institutioner. Direktoratet har i den forbindelse redegjort for arbejdet i en kontaktgruppe som er nedsat mellem direktoratet og Socialministeriet og direktoratets deltagelse i Narkotikarådet. Jeg har noteret mig disse oplysninger.

Medicinbeholdningen kontrolleres to gange om året af leverandørapoteket.

Ordnungen med rensvæske fungerer dårligt idet de indsatte saboterer ordningen eller anvender rensvæsken til rengøring.

Jeg henviser til det jeg som har anført ovenfor under pkt. 2.3.1.

Lægejournaler opbevares i aflåst chartequekasse eller i aflåste arkivskabe.

5. Belæg

Arresthusets primære opgave er at modtage anholdte og varetægtsarrestanter fra Århus politikreds, men også fra andre politikredse hvis der er plads. Herudover modtages afsonere med kortere domme. I begrænset omfang modtages endvidere afsonere som f.eks. i den sidste del af afsoningen har tilladelse til frigang. Endelig modtages indsatte som overføres til arresthuset af disciplinære grunde. Hæfteafsonere fra politikredsen indkaldes direkte til Statsfængslet Kærshovedgård, men arresthuset har også hæfteafsonere.

Af en oversigt over indsættelser i arresthuset i 1998 som arresthuset fremsendte forud for inspektionen, fremgår bl.a. fordelingen af kategorierne af de indsatte der blev indsat i arresthuset dette år. Der var flest varetægtsarrestanter, men også afsonere, herunder hæfteafsonere.

De kvinder der indsættes i arresthuset samles på den samme etage. Arresthuset oplyste at kvinderne ikke har problemer med at være i fred. Det er snarere omvendt idet arresthuset nogle gange må sætte begrænsninger over for kvinderne med hensyn til fællesskab. Det er også kun tilladt kvinder og mænd at dele celle hvis de er gift eller har samme folkeregisteradresse. Det er ikke af moralske grunde, men fordi arresthuset har været ude for at en kvinde hele tiden ville flytte sammen med en ny indsat.

I 1998 blev der ifølge ovennævnte oversigt indsat i alt 35 unge mellem 15-17 år (heraf to kvinder). Arresthuset oplyste at arresthuset sjældent har unge siddende idet man prøver at placere dem andre steder i surrogat (Egely, Sølager etc.). De repræsentanter fra socialforvaltningen der møder i retten til grundlovsforhør med den unge, skal have undersøgt alternativ placering, og kommunen er god til at få dem placeret andre steder. Et konkret eksempel med en ung der havde været der som den eneste på det tidspunkt, blev nævnt idet det blev oplyst at arresthuset hver dag på morgenmøde drøftede hvem den pågældende kunne have samvær med. Det er arresthusets opfattelse at administration efter de gældende regler om afsondring (isolation) fra indsatte over 18 år - som arresthuset selvfølgelig følger - reelt er at gøre de unge en bjørnetjeneste. Problemet med unge opstår først og fremmest med 2. generations indvandrere som ønsker samvær med andre unge indvandrere (over 18 år) med samme etniske baggrund. Arresthuset siger normalt nej og tilbyder en anden, fx en ældre indvandrer.

Arresthuset har mange stofmisbrugere og antallet heraf er steget siden 1995. Det præger institutionen idet mange er skadet af deres misbrug.

Der er endvidere mange psykisk syge (karakterafvigere) blandt de indsatte. Det er kun psykotiske eller selvmordstruede indsatte der kan indlægges på psykiatrisk afdeling (Psykiatrisk Hospital, Risskov). Arrestforvareren oplyste at arresthuset har haft en del selvmordstruede, som der har været problemer med at få indlagt. Arresthuset synes at samarbejdet med Psykiatrisk Hospital, Risskov, for så vidt er dårligt idet det altid foregår på hospitalets præmisser - det er hospitalet der afgør om en indsat er karakterafviger eller psykotisk. Rent praktisk vurderes spørgsmålet om indlæggelse først af arresthusets egen læge. Hvis han mener at der bør ske indlæggelse, kontaktes hospitalet, og en psykiater derfra kommer herefter til arresthuset og foretager (mod honorar) en vurdering af om der skal ske indlæggelse. Kun hvis der er tale om indlæggelse på røde papirer, skal hospitalet tage den indsatte. Hospitalet kan imidlertid meget hurtigt sende den indsatte tilbage hvis hospitalet ikke mener, at der er grundlag for (fortsat) at beholde vedkommende.

På spørgsmål fra politimesteren oplyste arrestforvareren at arresthuset ikke kan bruge sygeafdelingen på Vestre Fængsel, der kun tager imod hvis der er tale om et plejebenhov, f.eks. efter operation. Sygeafdelingen ville selv søge psykisk syge indsatte indlagt.

Der har ikke fundet nogen drøftelser sted med ledelsen på Psykiatrisk Hospital, Risskov, vedrørende dette spørgsmål. Der er ingen formelle retningslinier for samarbejdet mellem hospitalet og arresthuset. Problemerne burde drøftes med hospitalets ledelse, men når det ikke var sket, skyldtes det den erfaring arresthuset havde med dette system (manglende tiltro til at det ville nytte noget). Det er ikke specielt i forhold til Psykiatrisk Hospital, Risskov, at der er problemer, men et generelt problem i kriminalforsorgen. Politiet har jævnligt møder med hospitalsledelsen, men dette problem har ikke været drøftet.

Arresthuset forsøger først at få indsatte til Psykiatrisk Hospital, Risskov, når den er "helt gal". Arresthuset har også indsatte siddende som retten har bestemt skal til hospitalet, indtil der er plads på hospitalet. Pudsigt nok får arresthuset ofte indsatte tilbage fredag aften eller lørdag morgen efter mentalobservation, hvor det senere viser sig at det var fordi der var problemer mellem den indsatte og personalet på hospitalet som så "sender problemet tilbage".

De pågældende skal tilbage når undersøgelsen er færdig, men det er hospitalet der bestemmer hvornår en undersøgelse er færdig. Arresthuset har derfor svært ved at gøre noget i denne situation.

Da arresthuset har oplyst at der er tale om et generelt problem, jf. ovenfor, beder jeg om direktoratets bemærkninger hertil. Jeg beder i den forbindelse direktoratet om at pege på mulige løsninger af problemet.

Jeg foreslog under inspektionen at arresthuset (gennem arrestinspektøren) drøftede de problemer der måtte være i samarbejdet mellem arresthuset og Psykiatrisk Hospital, Risskov, med hospitalsledelsen. Jeg beder om underretning om resultatet heraf.

6. Andre forhold

6.1. Forplejning

Arresthuset har eget køkken, og de indsatte er stort set tilfredse med forplejningen. Maden uddeles i portioner af køkkenpersonalet, men den indsatte kan umiddelbart bede om mere tilbehør. Som nævnt ovenfor kontrollerer Levnedsmiddelstyrelsen jævnligt køkkenets produkter.

6.2. Mad udefra

Gennem arresthusets købmand er der etableret en ordning hvorefter de indsatte om torsdagen kan få leveret mad fra et lokalt pizzeria.

6.3. De indsattes adgang til køkkenfaciliteter

De indsatte har ikke adgang til køkkenfaciliteter.

6.4. Købmand

De indsatte kan bestille varer fra en købmand der leverer to gange om ugen.

6.5. Vold

Det hænder at der er vold mellem de indsatte, men det er sjældent.

Der har ifølge svaret i spørgeskemaet for en to årig periode fra 1. januar 1996 været syv tilfælde af vold mod personalet hvoraf seks blev anmeldt til politiet.

6.6. Tv-ordning

Arresthuset udlejer tv til de indsatte. Lejen var pr. 1. januar 1998 nedsat til 4 kr. om dagen, eller 25 kr. om ugen.

Ombudsmanden har af egen drift over for Direktoratet for Kriminalforsorgen rejst nogle generelle spørgsmål om tv-ordninger i landets arresthuse og betalingen herfor. Denne undersøgelse er endnu ikke afsluttet.

Jeg foretager mig derfor ikke på nuværende tidspunkt noget vedrørende tv-ordningen i Arresthuset i Århus - hvor lejeniveauet nu ligger lavere end i de fleste øvrige arresthuse.

6.7. Fællesskab

Da huset er ét hus og panoptisk bygget, kan de indsatte som nævnt under pkt. 2.3.5. ovenfor, af sikkerhedsmæssige grunde ikke have ophold (fællesskab) på gangene. Det blev i den forbindelse også oplyst at der ikke er fællesskab på tværs af etagerne. De indsatte må have cellefællesskab to og to ad gangen og fem (fire ifølge instruks af 1. januar 1999 om de indsattes fritidsaktiviteter) i kondirummet. Det skal være indsatte fra samme etage. Der er ifølge husordenen fra september 1998 fællesskab alle dage mellem kl. 14.00 og 20.00, mens tidspunktet i folderen om arresthuset er angivet fra kl. 10.00 til kl. 20.00.

Spørgsmålet om fællesskab på gangene og på tværs af etagerne indgik i min inspektion af Arresthuset i Vordingborg. Direktoratet har på et møde den 17. maj 1999 (i sagen om spørgeskemaundersøgelsen) oplyst at direktoratet vil drøfte dette spørgsmål med arresthusene.

Jeg beder direktoratet om at underrette mig om resultatet af disse drøftelser.

6.8. Besøg

De indsatte kan få besøg én gang ugentligt på hverdage mellem kl. 08.00 og 16.00, mandag dog mellem kl. 13.00 og 21.00. Der er dog mulighed for længerevarende besøg hvis der er ledigt.

På forespørgsel oplyste arresthuset at det ikke giver anledning til problemer at der ikke er tilladelse til besøg i weekenden og - bortset fra om mandagen - kun er tilladelse til besøg i arbejdstiden. Hvis der er nogen der ikke kan komme i dette tidsrum, gives der efter en konkret vurdering tilladelse på andre tidspunkter, også i weekenden. Hvis de besøgende kommer langvejs fra, kan der f.eks. gives tilladelse til besøg over flere timer en lørdag.

På baggrund af oplysningerne om at der efter en konkret vurdering gives besøg uden for de angivne tidspunkter, hvis de besøgende ikke kan komme inden for disse tidspunkter, giver det oplyste om besøg mig ikke anledning til bemærkninger.

6.9. Talsmandsordning

Arrestforvareren oplyste at der ikke er nogen talsmandsordning.

I forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Viborg har dette arresthus rettet henvendelse til Dansk Arrestforvarerforening med anmodning om at foreningen kontakter direktoratet med henblik på udarbejdelse af ensartede regler for talsmandsvirksomhed i arresthusene. Direktoratet har oplyst at direktoratet har modtaget en henvendelse fra Dansk Arrestforvarerforening den 23. juni 1999. Det fremgår af henvendelsen at spørgsmålet om ensretning af praksis på området har været drøftet på foreningens årsmøde, og at man er nået til den konklusion at foreningen vil fraråde at praksis forsøges ensrettet, idet det i visse arresthuse vil betyde en stramning der ikke findes hensigtsmæssig eller nødvendig.

Arrestforvarerforeningen har over for direktoratet bl.a. peget på at de indsattes mulighed for fællesskab i de enkelte arresthuse vil være af stor relevans for hvorledes talsmandsordningen bør være. Jeg har bedt direktoratet underrette mig om resultatet af direktoratets behandling af denne henvendelse, men jeg har endnu ikke modtaget en sådan underretning.

6.10. Avishold

Arresthuset holder som nævnt ovenfor under pkt. 2.3.9. ingen daglige aviser.

6.11. Samarbejde med de sociale myndigheder

Arresthuset oplyste at samarbejdet med Århus Kommune er godt.

6.12. El-artikler

Arresthuset har som nævnt under pkt. 2.2.1. opstillet kaffemaskine på alle cellerne. Ud over kaffemaskine og en bordventilator er det ikke tilladt de indsatte at have el-artikler på cellerne.

6.13. Kapacitet

På mit møde med samarbejdsudvalget blev det anført at arresthuset er for lille i forhold til politikredsens størrelse. Arresthuset kan have op til 30 indsatte siddende i andre arresthuse, men det kan være svært at få indsatte dertil. Det medfører tit overbelæg hvor besøgslokaler må anvendes til der bliver plads.

Arresthuset i Århus har faktisk pligt til i en vis udstrækning at aftage indsatte fra andre arresthuse, bl.a. fordi arresthuset har sygeplejerske tilknyttet. Nogle gange sidder der mange i arresthuset der hører til andre arresthuse.

Hertil kommer gennemtræk af indsatte der er placeret i andre arresthuse, i forbindelse med retsfremstillinger mv., hvor de indsatte opholder sig nogle timer i arresthuset. Arresthuset råder ikke over rum til disse indsatte og har måttet benytte besøgsrum og endda badeværelset. Dette er et stort problem. Arresthuset har også indsatte fra andre politikredse (arresthuse) overnattende nogle gange i flere dage i forbindelse med fremstilling i ankesager ved Vestre Landsret.

Problemet med den for lille kapacitet er nævnt i arresthusets brev af 21. april 1998 til direktoratet vedrørende bygningsanalysen. Arresthuset har skønnet der er et kapacitetsbehov på 110 pladser.

Jeg har noteret mig at arresthuset har gjort direktoratet opmærksom på kapacitetsproblemet. Jeg har herefter ikke grundlag for at foretage mig noget vedrørende dette forhold.

7. Samtaler med indsatte

Jeg havde samtaler med i alt fire indsatte. Den ene indsatte fremsatte samtidig en klage på vegne af en indsat der var overført til afsoningsanstalt. Alle fem indsatte har fået særskilte svar på deres klager.

8. Gennemgang af rapporter

Ved starten af inspektionen bad jeg om at modtage kopi af arresthusets rapporter mv. for perioden fra den 1. marts 1998 til den 1. marts 1999 vedrørende anbringelse i sikringscelle, anbringelse i observationscelle, magtanvendelse og anvendelse af håndjern. Jeg bad endvidere om at modtage de seneste 20 forhørssager uanset resultatet af sagen og de seneste 20 disciplinærsager der er afgjort uden afholdelse af forhør. Jeg bad samtidig om oplysning om hvor mange disciplinærsager arresthuset havde i alt i 1998. Endelig bad jeg om arresthusets notater for perioden fra den 1. marts 1998 til den 1. marts 1999 vedrørende enrumsanbringelse der var sket uden forudgående afholdelse af forhør. For så vidt angår tilfælde hvor der havde været afholdt forhør, anmodede jeg endvidere om eventuelle særskilte notater om ophør af enrumsanbringelsen mv.

Arresthuset oplyste under inspektionen at arresthuset ikke har andre disciplinærsager end forhørssager (dvs. ingen sager om idømmelse af bøde uden afholdelse af forhør). Der afholdes også forhør i alle enrumsager - også i forbindelse med ophør af anbringelsen. I 1998 havde arresthuset i alt 117 disciplinærsager.

Jeg har herefter modtaget 20 forhørssager, 36 notater om ophør af enrumsanbringelse, hvoraf to relaterer sig til to af de 20 forhørssager, 13 magtanvendelsesrapporter, 21 håndjernsrapporter, 11 sikringscellerapporter og 50 rapporter om anbringelse i observationscelle.

Ved min gennemgang af det modtagne materiale har jeg navnlig haft opmærksomheden henledt på hvorvidt proceduren i forhold til de gældende regler er blevet fulgt. Jeg har også været opmærksom på spørgsmålet om overholdelse af reglerne om notatpligt. Gennemgangen giver mig anledning til følgende bemærkninger:

8.1. Disciplinærsager

8.1.1.

Af de 20 forhørsrapporter vedrørte 14 varetægtsarrestanter, fem afsonere og den sidste en anholdt.

11 sager endte med ikendelse af disciplinærstraf, i ti tilfælde bøde og i den sidste strafcelle. I en af bødesagerne blev den indsatte tillige pålagt at betale erstatning. Tre sager endte med enrumsanbringelse, i de to tilfælde angivet som foreløbig enrum. I to af enrumssagerne skete der tillige politianmeldelse. Én sag endte med udgangskarantæne, én sag med inddragelse af besøgstilladelse af bestemte personer, tre med politianmeldelse, mens der i den sidste sag ikke blev foretaget yderligere. I otte (ni) tilfælde er euforiserende stoffer frataget de indsatte. Sagen i parentes henviser til sagen i forhørsprotokollen s. 12-99 hvor der blev fundet et større antal piller hos den indsatte, jf. nærmere nedenfor under pkt. 8.1.11. I den ene enrumssag blev der tillige truffet beslutning om tilbagekaldelse i to måneder af en besøgstilladelse.

For så vidt angår afgørelsen om tilbagekaldelse af besøgstilladelse (forhørsprotokollen s. 010-99) er der tale om en afgørelse i forhold til de pågældende besøgende, men da den indsatte herved nægtes besøg for en periode af de pågældende, er der efter min opfattelse samtidig tale om en afgørelse i forhold til den indsatte. Det indebærer at de almindelige forvaltningsretlige regler (i forvaltningsloven mv.) gælder for behandlingen af sådanne sager. For så vidt angår reglerne i disciplinærstrafcirkulæret og disciplinærstrafvejledningen gælder de kun hvis der samtidig er tale om en disciplinærsag mod den indsatte.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har i sin vejledning af februar 1997 om forvaltningslovens og offentlighedsloven for Kriminalforsorgens personale under afsnittet om hvem der er part i en afgørelsessag om sager af denne art anført:

"Personer, der ansøger om besøgstilladelse, vil være part i besøgssagen. Dette indebærer bl.a., at den pågældende skal have direkte meddelelse om afgørelsen, herunder en begrundelse, såfremt der meddeles afslag. Det samme vil gælde den indsatte."

Jeg går ud fra at det anførte skal forstås således at den indsatte (også) efter direktoratets opfattelse er part sagen vedrørende de besøgendes ansøgning om besøgstilladelse, og ikke sådan at den indsatte blot skal have meddelelse om afgørelsen og en begrundelse hvis der gives afslag.

Den konkrete sag er behandlet som en disciplinærsag med forhør af den indsatte, men der er ikke (som i sagen i forhørsprotokollen s. 001-99) truffet andre afgørelser i forhold til den indsatte end tilbagekaldelsen af besøg. Sagen indgår derfor ikke i min gennemgang nedenfor.

Alle de øvrige sager indgår i min undersøgelse. Det skyldes at de krav, der gælder for behandlingen af disciplinærsager - i hvert fald for så vidt angår strafafsonere - også gælder i tilfælde hvor der anvendes andre foranstaltninger over for den indsatte, jf. pkt. 11, i Direktoratet for Kriminalforsorgens vejledning af 5. december 1995 om behandling af sager om disciplinærstraf mv. i Kriminalforsorgens anstalter og arresthuse. Jeg kan oplyse at jeg i forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Nakskov over for direktoratet bl.a. har rejst spørgsmålet om anvendelsen af § 11 i relation til varetægtsarrestanter.

For så vidt angår sagen vedrørende en anholdt (forhørsprotokollen s. 11-99) indgår den som en sag vedrørende en varetægtsarrestant. Jeg henviser til § 41 i bekendtgørelsen om ophold i varetægtsfængsel (bekendtgørelse nr. 491 af 12. september 1978). Det fremgår heraf at bestemmelserne i denne bekendtgørelse med de fornødne lempelser tillige finder anvendelse på anholdte.

Reglerne om gennemførelse af disciplinærsager over for afsonere findes i fuldbyrdelsesbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 421 af 21. juni 1973 med senere ændringer om fuldbyrdelse af frihedsstraf) og Direktoratet for Kriminalforsorgens cirkulære af 10. marts 1976 med senere ændringer om anvendelse og fuldbyrdelse af disciplinærstraf over for indsatte og om disciplinærsagers gennemførelse. For så vidt angår varetægtsarrestanter findes reglerne i ovennævnte bekendtgørelse om ophold i varetægtsfængsel og i direktoratets cirkulære af 13. september 1978 med senere ændringer.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har i forlængelse af disse cirkulærer udstedt ovennævnte vejledning af 5. december 1995 om behandling af sager om disciplinærstraf mv. i Kriminalforsorgens anstalter og arresthusene.

Procedurereglerne i disciplinærstrafcirkulærene mv. finder også anvendelse ved konfiskation og erstatning, jf. fuldbyrdelsesbekendtgørelsens §§ 37, stk. 1 og 38, stk. 3, varetægtsbekendtgørelsens § 14, stk. 3, og vejledningens pkt. 12.

Bestemmelserne i §§ 5-10 i cirkulæret vedrørende varetægtsarrestanter er indholdsmæssigt identiske med bestemmelserne i §§ 6-11 i cirku-

læret vedrørende afsonere. I det følgende er det cirkulæret vedrørende afsonere der er anvendt (uanset at der har været tale om flest varetægts-arrestanter).

8.1.2.

Efter cirkulærets § 6 kan den indsatte, hvis der er begrundet formodning om at denne har overtrådt bestemmelser der må antages at medføre disciplinærstraf af strafcelle, midlertidigt anbringes i forhørscele. Anbringelse i forhørscele kan dog efter bestemmelsen kun ske hvis det er nødvendigt til undersøgelsens gennemførelse. Hvis beslutningen er truffet af andre end institutionens leder, skal denne snarest underrettes om anbringelsen, jf. § 6, stk. 1, 2. pkt. Den indsatte skal snarest muligt orienteres om begrundelsen for anbringelsen, og skal have lejlighed til at udtale sig, jf. § 6, stk. 2. Tiden tilbragt i forhørscele skal fradrages i udståelsen af strafcelle, jf. § 6, stk. 3.

Det fremgår af vejledningens pkt. 9, sidste pind, at der i det forhørsnotat der skal udfærdiges efter cirkulærets § 9, stk. 4, jf. nedenfor, skal gøres notat om bl.a. varigheden af en eventuel forudgående forhørsceleanbringelse.

For at det er muligt at efterprøve om de øvrige bestemmelser i disciplinærstrafcirkulærets § 6 (stk. 1 og 2) er overholdt, må der efter min opfattelse gøres notat også om overholdelsen af disse bestemmelser.

Der var forhørsceleanbringelse i ét tilfælde (forhørsprotokollen s. 07-99).

Der er i forhørsnotatet i sagen gjort notat om anbringelsen i forhørscelle og tidspunktet herfor med oplysning om at strafcelleanbringelsen regnes fra anbringelsen i forhørscelle. Det fremgår således udtrykkeligt af forhørsnotatet at der er sket fradrag for anbringelsen i den idømte disciplinærstraf, jf. cirkulærets § 6, stk. 3.

Det fremgår ikke af forhørsnotatet hvem der traf beslutningen om forhørscelleanbringelse - og hvis det var en anden end institutionens leder, om denne da er underrettet, jf. § 6, stk. 1, 2. pkt. Det fremgår heller ikke om der er forholdt i overensstemmelse med § 6, stk. 2. Jeg har ikke modtaget den rapport (indberetning) af 4. januar 1999 der ligger til grund for forhøret.

Jeg beder arresthuset om at oplyse nærmere om disse forhold og vedlægge indberetningen og eventuelle yderligere notater herom.

Forhørscelleanbringelse forudsætter som anført i cirkulærets § 6, stk. 1, at det er "nødvendigt af hensyn til undersøgelsens gennemførelse", jf. cirkulærets § 6, stk. 1.

Der ses ud fra oplysningerne i forhørsprotokollen ikke at være foretaget undersøgelser i tidsrummet mellem forhørscelleanbringelsen og forhøret.

Jeg beder arresthuset om en udtalelse om grundlaget for anbringelse i forhørscelle set i relation til betingelsen om at anbringelsen skal være nødvendig af hensyn til undersøgelsens gennemførelse.

8.1.3.

Disciplinærsager skal behandles så hurtigt som muligt, jf. cirkulærets § 7, stk. 2.

I forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Nykøbing Falster har jeg udtalt at forhør der afholdes op til tre dage efter indberetningen, efter min opfattelse for så vidt er i overensstemmelse med § 7, stk. 2. Jeg har samtidig bedt Direktoratet for Kriminalforsorgen om en udtalelse om hvor grænsen ligger i bestemmelsen (når der ikke foreligger særlige omstændigheder der gør, at forhør ikke kan afholdes inden for tre dage, f.eks. at den indsatte på grund af bortgang eller lignende er fraværende fra institutionen). Direktoratet har i en udtalelse af 1. december 1999 udtalt følgende:

”Cirkulærets § 7, stk. 2, vedrører alle de sagsbehandlingsskridt, der findes påkrævet, for at disciplinærsagen kan gennemføres, jf. § 7, stk. 1.

I en række tilfælde vil de være påkrævet at indhente yderligere indberetninger eller foretage afhøringer af personale eller medindsatte. Disse sagsbehandlingsskridt vil almindeligvis foretages inden forhøret af den indsatte, jf. herved cirkulærets § 9. Endvidere kan det i en række situationer være nødvendigt at foretage genafhøring af såvel den indsatte som af vidner.

Det er direktoratets opfattelse, at der allerede af disse grunde ikke kan fastsættes en fast øvre grænse for, hvor lang tid der må gå inden (endeligt) forhør af den indsatte. Der henses her bl.a. til, at personale, der skal afhøres, kan have tjenestefri, være på ferie etc.

Det er dog direktoratets opfattelse, at der altid snarest skal foretages en gennemlæsning af en indberetning, når denne modtages, med henblik på en vurdering af, hvorledes sagens videre behandling skal tilrettelægges, således at yderligere bevisoptagelse kan ske hurtigst muligt.

Det er endvidere direktoratets opfattelse, at forhør af den indsatte bør ske hurtigst muligt, således at den indsatte endnu har det passerende i frisk erindring, da dette findes at have betydning for den indsattes mulighed for at forsvare sig og fremkomme med fyldestgørende oplysninger til brug for disciplinærsagens afgørelse.”

Ved vurderingen af spørgsmålet om den tidsmæssige behandling af sagen må der efter min opfattelse i øvrigt lægges vægt på om den indsatte i forbindelse med det disciplinære forhold er hensat i forhørscelle eller foreløbig enrum.

17 af sagerne er behandlet den samme dag eller en-to dage efter indberetningen. Et tilfælde (forhørsprotokollen s. 07-99) er behandlet 11 dage efter indberetningen, men det skyldes at den indsatte var undvejet. Forhør blev afholdt to dage efter at han blev anholdt og indsat i arresthuset igen.

Den indsatte blev torsdag den 21. januar 1999 indberettet for ikke at ville rette sig efter personalets anvisninger for at have været højrøstet, for at have brugt meget upassende sprogbrug og for at have kastet en ”husorden” mod fængselsfunktionæren.

Et tilfælde (forhørsprotokollen s. 10-99 vedrørende et forhør mandag den 25. januar 1999) er behandlet fire dage efter indberetningen. Der ses ikke indhentet yderligere indberetninger eller foretaget afhøringer af personale eller medindsatte.

Jeg anmoder arresthuset om en udtalelse om årsagen til, at forhør først blev afholdt mandag den 25. januar 1999.

8.1.4.

§ 9 i disciplinærstrafcirkulæret har følgende indhold:

"I disciplinærsager i øvrigt gøres den indsatte bekendt med, hvad der er indberettet, og orienteres i hovedtræk om, hvad der måtte være fremkommet under eventuelle afhøringer i sagen.

Stk. 2. Afgørelsen træffes under den indsattes tilstedeværelse, efter at han har haft lejlighed til at udtale sig.

Stk. 3. Alle afhøringer skal overværes af en af institutionens funktionærer.

Stk. 4. Om disciplinærsagens gennemførelse gøres notat i en særlig protokol. Notatet skal indeholde en gengivelse af det indberettede og de afgivne forklaringer, der skal protokolleres, medens vedkommende er til stede. Protokollatet søges affattet således, at det kan godkendes af den pågældende. Notatet skal endvidere indeholde oplysning om, hvilke bestemmelser der anses overtrådt, på hvilket grundlag dette anses for bevist og oplysning om afgørelsen."

8.1.5.

Jeg har ikke modtaget indberetningerne i nogen af sagerne, men jeg lægger på baggrund af forhørsrapporternes indhold til grund at alle indsatte er gjort bekendt med det indberettede, jf. cirkulærets § 9, stk. 1. Den indsatte har endvidere haft lejlighed til at udtale sig herom, jf. § 9, stk. 2.

I sagen i forhørsprotokollen s. 016-99 er der tillige - på baggrund af indsattes forklaring til rapporten - sket afhøring under den indsattes tilstedeværelse af den funktionær der indberettede forholdet, og indsatte havde lejlighed til herefter at udtale sig yderligere. Der er således også sket partshøring med hensyn til vidneforklaringen.

For så vidt angår sagen i forhørsprotokollen s. 013-99 er der også indhentet en udtalelse fra den funktionær der indberettede forholdet, men det skete efter at den indsatte har udtalt sig (og godkendt sin forklaring). Der er endvidere sket gennemgang af celleeftersyns-rapporter. Disse forhold er (så vidt ses) ikke forelagt den indsatte til udtalelse, men oplysninger førte til at der ikke blev foretaget videre i sagen. Oplysningerne var således ikke til ugunst for parten og dermed ikke omfattet af partshøringspligten.

Jeg lægger således til grund at der i alle tilfælde er sket fornøden partshøring efter cirkulærets § 9, stk. 1 og 2, og forvaltningslovens § 19.

Forhørslederen har underskrevet forhørsnotatet inden notatet om afgørelsen i sagen.

Da det efter notatet i protokollen med angivelse af afgørelsen er anført at den indsatte er gjort bekendt med klageadgangen, og ligeledes er angivet at forhøret er slut, lægger jeg til grund at den indsatte har været til stede (også) mens afgørelsen blev truffet, jf. cirkulærets § 9, stk. 2.

Jeg beder arresthuset om at oplyse hvorfor notatet er underskrevet før angivelsen af afgørelsen. Jeg beder endvidere direktoratet om at oplyse om denne fremgangsmåde er i overensstemmelse med kravet i vejledningens pkt. 10 om at "[p]rotokollen" skal underskrives af forhørslederen.

8.1.6.

Alle afhøringer skal overværes af et vidne, jf. disciplinærcirkulærets § 9, stk. 3, og det skal af forhørsprotokollen fremgå hvem der har fungeret som vidne, jf. vejledningens pkt. 10.

Dette er angivet i samtlige tilfælde.

Den funktionær der har foretaget indberetningen, eller andre der har været involveret i forholdet, må ifølge vejledningens pkt. 8 ikke fungere som vidne i sagen. Er der ikke andre personalemedlemmer til stede bør

forhøret udsættes, medmindre den indsatte ønsker forhøret gennemført eller særlige omstændigheder taler imod en udsættelse af forhøret.

I alle tilfælde, på nær ét (forhørsprotokollen s. 21-99), fremgår det at vidnet var forskellig fra indberetteren. Da jeg ikke har været i besiddelse af indberetningerne, kan jeg ikke se om vidnet i nogen af sagerne måtte have været involveret i forholdet. Jeg går imidlertid ud fra at det ikke har været tilfældet.

Der er ikke oplysninger om at anvendelsen af indberetteren som vidne i sagen i forhørsprotokollen s. 21-99 skyldtes at der ikke var andre personalemedlemmer til stede, og at den indsatte alligevel ønskede forhøret gennemført. Der er heller ikke oplysning om at der forelå særlige omstændigheder som talte imod en udsættelse af forhøret.

Idet der er tale om et enkeltstående tilfælde, og idet jeg går ud fra at arresthuset i fremtiden er opmærksom på overholdelse af dette krav i vejledningen i alle sager, foretager jeg mig ikke mere i den anledning.

8.1.7.

Der er i alle sager gjort notat om disciplinærsagens gennemførelse, jf. cirkulærets § 9, stk. 4.

8.1.7.1.

Nærmere regler om den protokol der skal anvendes efter denne bestemmelse findes i disciplinærstrafvejledningens pkt. 10. Heraf fremgår det at kravet om en "særlig protokol" kan

opfyldes ved at anvende et ringbind, under forudsætning af at der sker fortløbende sidenummerering. Hvis en side ikke er helt udfyldt, bør det ifølge vejledningen markeres med en lodret streg fra sidste sætning og siden ud.

Alle forhørene er noteret på særskilte sider og skrevet på maskine, og jeg går ud fra at de herefter er indsat i ringbind. Der er endvidere foretaget en fortløbende paginering, dog således at side to ved notater der fylder mere end én side ikke er angivet som næste side, men som en side to til den pågældende side.

Som eksempel kan nævnes sagen i forhørsprotokollen side 001-99, hvor side to er angivet som side 001-99-2. Forhørene fremtræder på denne måde tillige som nummererede.

I forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Herning har direktoratet udtalt følgende:

”...

Det er direktoratets opfattelse, at kravet om fortløbende paginering ikke kan opfyldes ved nummerering af det enkelte forhørsudskrift. Baggrunden for kravet om fortløbende paginering er, at det bør sikres, at det kan konstateres, at der ikke er bortkommet/fjernet sider fra den anvendte protokol, og dette sikres ikke ved den foretagne nummerering, som ikke angiver, hvor mange sider den enkelte forhørsudskrift består af.

Direktoratet har over for arresthuset tilkendegivet, at den foretagne nummerering for fremtiden bør suppleres med fortløbende paginering af de enkelte sider.

...”

Jeg beder direktoratet om en udtalelse om, hvorvidt den pagineringsmåde der anvendes i Arresthuset i Århus på tilstrækkelig måde sikrer at det kan konstateres, at der ikke er bortkommet/-fjernet sider fra den anvendte protokol.

Der er to forhørsnotater der har samme sidenummer (henholdsvis s. 010-99 og s. 10-99).

Dette er en fejl.

Der er ikke foretaget markering med en lodret streg på ikke helt udfyldte sider, men alle forhør slutter med angivelse af at forhøret er slut.

Kravet om en lodret streg gælder uanset om det ellers er angivet eller fremgår at forhøret er slut. Det er derfor beklageligt at der ikke er forholdt i overensstemmelse med vejledningens pkt. 10 på dette punkt.

Efter vejledningens pkt. 10 skal dato for indberetning og øvrige dokumenter der fremlægges til protokollen, tydeligt fremgå af protokollen.

Dette er angivet i alle tilfælde. Det bemærkes at jeg for så vidt angår sagen i forhørsprotokollen s. 09-99 lægger til grund, at begge analyseresultater som der henvises til i afgørelsen, er angivet i den nævnte rapport af 15. januar 1999 fra Københavns Fængslers laboratorium.

Det skal efter vejledningens pkt. 10 endvidere fremgå af protokollen om den indsatte har godkendt gengivelsen af sin forklaring.

Dette er angivet i samtlige tilfælde.

Derudover skal det, med angivelse af navn og titel, fremgå hvem der har indberettet sagen og hvem der har været vidne til forhøret. Protokollen skal underskrives af forhørslederen.

Der er forholdt i overensstemmelse hermed i alle sagerne. Med hensyn til forhørslederens underskrift henviser jeg i øvrigt til min anmodning ovenfor under pkt. 8.1.5. til direktoratet om en udtalelse.

Efter vejledningens pkt. 10 bør vidnets godkendelse af protokollens indhold endvidere fremgå af protokollen, eventuelt ved vidnets underskrift.

Vidnets godkendelse fremgår ikke af nogen af sagerne. Oplysning om vidnet er angivet til højre for angivelse af forhørslederen med plads til underskrift, men vidnet har ikke i nogen af sagerne underskrevet protokollen, og det fremgår heller ikke på anden vis at vidnet har godkendt protokollens indhold.

Dette må jeg anse for beklageligt.

8.1.7.2.

Ifølge vejledningens pkt. 9 skal notatet indeholde "en begrundelse, der opfylder kravene i forvaltningslovens § 24", dvs. de krav der gælder for indholdet af begrundelser for skriftlige afgørelser.

Notatet (begrundelsen) skal for det første indeholde oplysninger om de faktiske omstændigheder der er tillagt betydning for afgørelsen, herunder en gengivelse af det indberettede og de afgivne forklaringer, jf. pkt. 9, 1. pind.

Der er i alle tilfælde en gengivelse af det indberettede. I sagen i forhørsnotatet s. 016-99 er den indsatte indberettet for bl.a. i flere tilfælde at have kaldt en fængselsfunktionær for en luder, og det er i gengivelsen anført at "tilfældene er uddybet". Indberetningen (som jeg ikke har været i besiddelse af), ses således at indeholde en nærmere angivelse af de enkelte tilfælde som ikke er gengivet i selve forhørsnotatet.

Jeg beder arresthuset om at vedlægge en kopi af indberetningen, og jeg beder herefter direktoratet om en udtalelse om spørgsmålet om overholdelse af kravet om gengivelse af det indberettede i denne sag.

Da jeg som nævnt ikke har modtaget de til grund for forhøret liggende indberetninger i nogen af sagerne, kan jeg ikke vurdere om gengivelsen i rapporten i øvrigt er i overensstemmelse hermed. Jeg går dog ud fra at det er tilfældet og foretager mig ikke mere i den anledning.

De afgivne forklaringer er endvidere gengivet i sagen.

For det andet skal det fremgå af notatet hvad der anses for bevist og ikke bevist, og hvad der i bevisbedømmelsen er lagt vægt på, jf. vejledningens pkt. 9, 2. og 3. pind.

I de fleste tilfælde har den indsatte erkendt forholdet, og der har derfor ikke været spørgsmål om bevisbedømmelse.

I sagen i forhørsnotatet s. 12-99 erkendte indsatte fund af nogle piller på hans celle. Han oplyste at han fandt pillerne ved indflytning (og at de således ikke tilhørte ham). Han nægtede dermed at pillerne tilhørte ham, og at han havde smuglet dem ind, men han gemte dem til senere brug. Han blev enrumsanbragt, og afgørelsen herom er ifølge notatet truffet bl.a. på baggrund af "inds. erkendelse ved at have besiddet pillerne." Jeg går på denne baggrund ud fra at det alene er denne besiddelse og ikke spørgsmålet om han selv havde smuglet dem ind, som er lagt til grund for afgørelsen.

Der har således i denne sag for så vidt heller ikke været spørgsmål om bevisbedømmelse med hensyn til den indsattes besiddelse af pillerne.

I sagen i forhørsprotokollen s. 001-99 blev den indsatte enrumsanbragt efter fund af en klump hash i hans bukser efter at han havde haft besøg af sin kæreste. Kærestens besøgstilladelse blev endvidere tilbagekaldt for en periode af to måneder. Den indsatte påstod at han havde glemt at tage hashen ud inden han gik til besøg, men denne forklaring blev tilsidesat af forhørslederen der herefter anså fundet af hashen

for forsøg på indsmugling i forbindelse med besøg. Enrum-anbringelsen er så vidt ses sket alene på grundlag af fundet af hashen - som den indsatte ikke benægtede - og der har derfor ikke været spørgsmål om bevisbedømmelse i dette tilfælde. Der er derimod sket en bevisbedømmelse i forbindelse med afgørelsen om tilbagekaldelse af kærestens besøgstilladelse hvor forhørslederen ikke anså den indsattes forklaring for troværdig.

Denne bevisbedømmelse er angivet i forbindelse med notatet om den indsattes forklaring.

Efter min opfattelse bør bevisbedømmelsen angives i forbindelse med angivelsen af de bestemmelser som den indsattes anses for at have overtrådt; det er nemlig på baggrund af bevisbedømmelsen af de faktiske forhold i sagen at forholdet kan henføres som overtrædelse af en bestemt bestemmelse.

I sagen i forhørsnotatet s. 09-99 benægtede den indsatte at have indtaget kokain som angivet i en analyserapport fra Københavns Fængsler. Han mente at laboratoriet måtte have begået en fejl.

Han erkendte at have røget hash under udgang som det også fremgik af rapporten. Han kom ikke med bemærkninger til en anden rapport hvoraf det fremgik at han også skulle have røget hash inden han gik på udgang.

Den indsattes udgang blev tilbagekaldt for en måned på grundlag af "de fremlagte analyseresultater ... samt indsattes egen forklaring."

Henvisningen til analyseresultaterne forstår jeg således at forhørslederen - uanset den indsattes benægtelse af at have indtaget kokain - har fundet det godtgjort at han havde indtaget (også) dette stof. Der er således foretaget en bevis-bedømmelse hvor analyseresultatet er lagt til grund og indsattes forklaring vedrørende indtagelse af kokain er tilsidesat.

Det skal som nævnt ifølge vejledningen fremgå af notatet "hvad" der er anset for bevist (og ikke bevist), og hvad der i bevisbedømmelsen er lagt vægt på.

Når et analyseresultat (eller et andet forhold) som den indsatte benægter, lægges til grund for afgørelsen, må det derfor efter min opfattelse udtrykkeligt angives at indsattes forklaring er tilsidesat. Det er derfor efter min opfattelse forkert også at henvise til indsattes egen (delvise) erkendelse, medmindre det samtidig angives at det alene omfatter det forhold - i det konkrete tilfælde rygning af hash under udgang - som den indsatte har erkendt.

Det må således klart fremgå hvad der ligger til grund for afgørelsen og strafudmålingen i sagen. Jeg bemærker herved at jeg går ud fra, at det vil kunne have betydning for strafudmålingen om det er indberetningen (analyseresultatet) i sin helhed, eller alene de(t) forhold som den indsatte har erkendt, der lægges til grund for afgørelsen.

I sagen i forhørsprotokollen s. 013-99 blev der ved visitation fjernet nogle billeder fra celledskabets bagside. Det viste sig da

at bagbeklædningen af skabet var fjernet, og at der var fjernet noget puds mv. fra muren bag skabet. Den indsatte nægtede kendskab hertil, hvorefter den funktionær der havde indberettet forholdet blev afhørt. På baggrund af funktionærens forklaring blev der ikke foretaget videre over for den indsatte. Der er således foretaget en bevisbedømmelse i sagen.

I sagen i forhørsprotokollen s. 016-99 er der lagt vægt på såvel den indsattes som den ansattes forklaring. Den indsatte bekræftede at være fremkommet med nogle nedsættende udtalelse om en bestemt fængselsfunktionær, men oplyste at det skyldtes at hun var kommet med racistiske udtalelser mod ham. Den pågældende fængselsfunktionær blev herefter afhørt, og hun benægtede at have sagt som påstået af den indsatte. Der har således - på grund af den indsattes bekræftelse - ikke været spørgsmål om bevisbedømmelse for så vidt angår den indsattes udtalelser, men alene med hensyn til den ansattes. Det fremgår af begrundelsen for afgørelsen at forhørslederen lagde vægt på den indsattes forklaring (erkendelse med hensyn til egne udtalelser) og den ansattes forklaring (med hensyn til hendes benægtelse). Det er således anført hvad der i bevisbedømmelsen er lagt vægt på.

I sagen i forhørsprotokollen s. 019-99 bekræftede den indsatte at noget hash, der blev fundet i forbindelse med visitation af hans ejendele efter indsættelse fra Arresthuset i Hobro, tilhørte ham.

Han påstod dog at han ikke vidste, at han havde medbragt det fra Hobro. Han mente at det måtte være faldet ned i hans æske med cigarethylstre.

Da indsatte erkendte at hashen tilhørte ham, er der ikke foretaget nogen bevisbedømmelse i sagen vedrørende dette forhold. Der er ikke i forbindelse med oplysning om afgørelsen angivet nogen stillingtagen til indsattes forklaring (om ikke at have søgt at smugle hashen ind), men det er i tilslutning til denne forklaring anført at den indsatte er oplyst om arresthusets praksis på dette område.

Jeg beder arresthuset om at oplyse om denne praksis. Jeg bemærker endvidere at en begrundelse for at være fyldestgørende normalt må indeholde en stillingtagen til partens indsigelser, hvis de er relevante for afgørelsen (herunder for en strafudmåling).

For det tredje skal notatet indeholde oplysninger om hvilke bestemmelser der anses for overtrådt - med angivelse af loven, bekendtgørelsen eller cirkulæret, samt ved præcis angivelse af §, stk., litra eller nr. etc, jf. vejledningens pkt. 9, pind 4. Det er i den forbindelse anført at det i sager vedrørende indtagelse af euforiserende stoffer vil være tilstrækkeligt at henvise til lov om euforiserende stoffer uden at henvise til bilaget til bekendtgørelsen om euforiserende stoffer, idet det ikke i alle tilfælde er muligt at fastslå arten af indtagne stoffer.

I fire sager er der ikke truffet afgørelse om disciplinærstraf eller anden foranstaltning efter forhøret, og der har derfor ikke

i disse sager været spørgsmål om angivelse af den overtrådte bestemmelse. Det drejer sig om de tre sager med oversendelse til politiet til videre foranstaltning (forhørsprotokollen s. 004-99, 11-99 og 015-99), og sagen i forhørsprotokollen s. 013-99 hvor der efter afhøring af indberetteren ikke blev foretaget yderligere, fordi det ikke kunne anses for bevist at det var den indsatte, som havde fjernet bagbeklædningen mv. på celleskabet.

I sagen i forhørsprotokollen s. 07-99 der vedrører en undvigelse, er der henvist til varetægtsbekendtgørelsens § 35.

Bortset fra at der skulle have været henvist til § 35, pind 3, for at angivelsen er en "præcis" angivelse, har jeg ingen bemærkninger hertil idet denne bestemmelse for unddragelsestilfældes vedkommende indeholder retsgrundlaget både for den overtrådte bestemmelse og sanktionen.

I sagerne i forhørsprotokollen s. 10-99 og 016-99 er de indsatte ikendt en bøde efter varetægtsbekendtgørelsens § 18, stk. 4, (i førstnævnte tilfælde jf. disciplinærstrafcirkulærets § 1). Varetægtsbekendtgørelsen § 18, stk. 4, angiver at de indsatte skal anvende en almindelig god omgangstone og følge personalets anvisninger. Jeg går ud fra at forhørslederen har ment at den indsatte har overtrådt denne bestemmelse idet bestemmelsen ikke indeholder hjemmel for ikendelse af en disciplinærstraf, jf. nedenfor.

Jeg har ingen bemærkninger til angivelse af denne bestemmelse for så vidt angår oplysning om den overtrådte bestemmelse.

I to af sagerne om enrumsanbringelse (forhørsprotokollen s. 001-99 og 12-99) er det angivet at den indsatte hensættes i enrum (i sidstnævnte tilfælde foreløbig enrum, jf. herom senere i dette afsnit) efter enrumscirkulærets § 2, stk. 2, nr. 3. Denne bestemmelse hjemler enrumsanbringelse for at "hindre fortsat strafbar virksomhed, herunder brug af euforiserende stoffer".

Det er ikke angivet hvilken straffebestemmelse som den indsatte har overtrådt, og angivelsen er derfor ikke tilstrækkelig præcis på dette punkt.

I den sidste enrumssag (forhørsprotokollen s. 002-99) er den indsatte enrumsanbragt i henhold til fuldbyrdelsesbekendtgørelsens § 19, stk. 2. Denne bestemmelse er således angivet som grundlaget for reaktionen (jf. herom nedenfor). Jeg går ud fra at arresthuset har ment, at den indsatte havde overtrådt denne bestemmelse der angiver at den indsatte under opholdet i institutionen er "undergivet straffelovgivningens regler og skal overholde alle bestemmelser, som omfattes heraf."

I sagerne i forhørsprotokollen s. 05-99, 06-99, 017-99, 018-99, 019-99, 020-99 og 21-99 er der tilsvarende henvist til fuldbyrdelsesbekendtgørelsen § 19, stk. 2, eller den tilsvarende bestemmelse i varetægtsbekendtgørelsens § 18, stk. 2, som hjemmel for idømmelse af bøde for at have indtaget/besiddet hash. Jeg går ud fra at arresthuset også i disse sager har ment, at den indsatte havde overtrådt denne bestemmelse.

Selv om det udtrykkeligt havde været anført at det var denne bestemmelse der blev anset for overtrådt, ville det ikke have været en tilstrækkelig præcis angivelse idet det ikke nærmere er præciseret hvilken bestemmelse i straffelovgivningen der sigtes til.

I sagen i forhørsprotokollen s. 014-99 blev den indsatte ikendt en bøde efter varetægtsbekendtgørelsens § 18, stk. 3, for at have anvendt cellens udstyr til andet end beregnet.

Efter § 18, stk. 3, skal varetægtsarrestanter overholde de bestemmelser som institutionens leder har fastsat af ordens- og sikkerhedshensyn. De indsatte kan ikke overtræde denne bestemmelse, men alene de bestemmelser som institutionen har fastsat efter denne bestemmelse.

Der må derfor også henvises til disse bestemmelser i forbindelse med angivelsen af de bestemmelser som anses for overtrådt i de konkrete tilfælde.

I sagen i forhørsprotokollen s. 09-99 blev der givet udgangskarantæne efter udgangscirkulærets § 12.

Der er ingen angivelse i sagen af hvilken bestemmelse den indsatte havde overtrådt - og dermed på hvilket retligt grundlag karantænen blev givet.

Ud over at henlede arresthusets opmærksomhed på det ovennævnte forhold foretager jeg mig ikke mere i den anledning. Jeg går ud fra at arresthuset i fremtiden vil foretage en mere præcis angivelse af de bestemmelser der anses for overtrådt, jf. vejledningens pkt. 9, pind 4.

Notatet skal endelig for det fjerde indeholde en præcis angivelse af hjemlen for den reaktion (straf eller anden foranstaltning), som disciplinærsagen resulterer i (lov, bekendtgørelse, cirkulære, §, stk., litra eller nr. etc.), jf. vejledningens pkt. 9, pind 5.

I fire sager er der ikke truffet nogen afgørelse om disciplinærstraf eller andre foranstaltninger, og der har derfor i disse sager ikke skullet angives noget hjemmelsgrundlag for reaktionen.

I flere sager er der, jf. ovenfor, for så vidt angår hjemlen for reaktionen henvist til fuldbyrdelsesbekendtgørelsens § 19, stk. 2, eller den tilsvarende bestemmelse i varetægtsbekendtgørelsens § 18, stk. 2. I en sag er der henvist til varetægtsbekendtgørelsens § 18, stk. 3, og i to sager til § 18, stk. 4.

Ingen af disse bestemmelser indeholder hjemmel for ikendelse af disciplinærstraf. Hjemlen hertil findes i (straffelovens § 47) og fuldbyrdelsesbekendtgørelsens § 33 for så vidt angår afsonere, og i (retsplejelovens § 775, stk. 1) og varetægtsbekendtgørelsens § 35, stk. 1, for så vidt angår varetægtsarrestanter.

Der må således i sager der udmunder i en disciplinærstraf henvises til fuldbyrdelsesbekendtgørelsens § 33 eller varetægtsbekendtgørelsens § 35, stk. 1 (jf. i øvrigt direktoratet bemærkninger herom i direktoratets rapport af januar 1997).

Det er kun sket i ét tilfælde (sagen i forhørsprotokollen, s. 07-99).

Hvis sagen ikke udmunder i en disciplinærstraf, men i en anden foranstaltning (f.eks. anbringelse i enrum) må der henvises til det relevante retsgrundlag for denne foranstaltning.

I sagen i forhørsprotokollen s. 001-99 er der korrekt henvist til § 2, stk. 2, punkt 3, i cirkulæret om adgangen til at anbringe varetægtsarrestanter i enrum.

I de to andre sager om enrumsanbringelse udmundede forhøret i en "foreløbig" enrumsanbringelse.

Foreløbig enrumsanbringelse anvendes i tilfælde hvor sagens omstændigheder skal søges klarlagt, indtil der kan træffes afgørelse om endelig enrumsanbringelse, jf. enrumscirkulærens § 2, stk. 3, og nedenfor under pkt. 8.2.3.

Jeg går ud fra at der ved forhøret ikke har været tale at anvende foreløbig enrumsanbringelse i nogen af de to sager, men at forhør blev afholdt for at tage stilling til om der skulle ske endelig enrumsanbringelse (efter enrumscirkulærets § 2, stk. 2). Selv om det er angivet at der er truffet afgørelse om "foreløbig" enrumsanbringelse, lægger jeg derfor til grund at der har været tale om endelig enrumsanbringelse.

Jeg må derfor anse det for en fejl at det er angivet at der er truffet afgørelse om foreløbig enrumsanbringelse.

I det ene af de to tilfælde (sagen i forhørsprotokollen s. 002-99) er der som hjemmelsgrundlag for afgørelsen om enrumsanbringelse henvist til fuldbyrdelsesbekendtgørelsens § 19, stk. 2.

Denne bestemmelse indeholder ikke hjemmel til at anbringe i (foreløbig) enrum, men angiver som nævnt at de indsatte er undergivet straffelovgivningens regler.

Det er derfor forkert at angive denne bestemmelse som hjemmelsgrundlag for enrumsanbringelsen. (Jeg går som nævnt ovenfor ud fra at henvisningen til § 19, stk. 2, reelt tilsigter at oplyse om den overtrådte bestemmelse).

Hjemlen for enrumsanbringelsen er således ikke angivet i sagen, og der er derfor ikke forholdt i overensstemmelse med vejledningens pkt. 9, pind 5.

I den anden enrumssag er der henvist til enrums-cirkulærets § 2, stk. 2, nr. 3. Jeg lægger som nævnt til grund at der har været tale om en endelig enrumsanbringelse og ikke en "foreløbig" enrumsanbringelse som angivet i afgørelsen.

På dette grundlag er bestemmelsen korrekt angivet.

I sagen om udgangskarantæne (forhørsprotokollen s. 09-99) er der henvist til udgangscirkulærets § 12.

Bortset fra at henvisningen for at være helt "præcis" udover paragraf skal angive hvilket stykke i denne paragraf, har jeg ingen bemærkninger til denne henvisning.

I sagen i forhørsprotokollen s. 001-99 hvor der udover enrumsanbringelse skete tilbagekaldelse for en periode af besøgstilladelsen til den indsatte kæreste, er der for så vidt angår denne afgørelse - korrekt - henvist til § 12, stk. 3, i cirkulæret om varetægtsarrestanters adgang til brevveksling og besøg.

I en enkelt sag er der endvidere henvist til disciplinærstraf-cirkulærets § 1 (forhørsprotokollen s. 10-99)

Jeg er bekendt med at direktoratet i sin rapport af januar 1997 om direktoratets egen interne inspektion af Arresthuset i Århus den 12. september 1996 har angivet at der ved angivelse af hjemmelsgrundlaget ved disciplinærstraf bør henvises til fuldbyrdelsesbekendtgørelsen eller varetægtsbekendtgørelsen, jf. §§ 1 og 2, for så vidt angår bøde og §§ 1 og 3 for så vidt angår strafcelle i disciplinærstrafcirkulærene for henholdsvis indsatte og varetægtsarrestanter.

I forbindelse med inspektionen af Arresthuset i Herning har Direktoratet for Kriminalforsorgen udtalt at kravet i vejledningen om at notatet skal opfylde kravet i forvaltningslovens § 24, efter direktoratets opfattelse også omfatter gengivelse af reglerne i cirkulæret, herunder også reglerne om udmålingen af disciplinærstraffen i cirkulærets §§ 2 og 3.

Det er beklageligt at arresthuset i de 11 tilfælde af disciplinærsanktion ikke har foretaget en (fyldestgørende) henvisning til reglerne om udmåling af disciplinærstraffen.

8.1.8.

Af vejledningens pkt. 4 fremgår det at der ved et forhørs begyndelse skal vejledes om fem nærmere opregnede rettigheder. Det drejer sig om retten til at lade sig bistå af andre, retten til aktindsigt i sagsakterne, retten til at udtale sig inden der træffes afgørelse, retten til ikke at godkende forhørslederens referat af sin forklaring og retten til at få udleveret kopi af notatet om disciplinærsagen. Det skal efter vejledningens pkt. 9, pind 7, fremgå af notatet i forhørsprotokollen hvad den indsatte er vejledt om.

Der er i alle sager sket vejledning i overensstemmelse hermed.

8.1.9.

Efter fuldbyrdelsesbekendtgørelsens § 28, stk. 2, varetægtsbekendtgørelsens § 29, stk. 2, og vejledningens pkt. 13, skal den indsatte vejledes om klageadgangen til Direktoratet for Kriminalforsorgen. I vejledningens pkt. 13 er det angivet at den indsatte skal vejledes om adgangen til at klage over (både) "sagens behandling og afgørelse". Det er samtidig angivet at den indsatte bør opfordres til at sende en eventuel klage gennem anstalten.

Den indsatte er i alle tilfælde gjort bekendt med "klageadgangen" til direktoratet, og at eventuel klage bør sendes gennem arresthuset.

8.1.10.

Efter vejledningens pkt. 11, sidste afsnit, skal den indsatte orienteres om en eventuel politianmeldelse af det indberettede. Om denne orientering skal der gøres notat i journalen eller i forhørsprotokollen.

Der er sket politianmeldelse i fem sager (forhørsprotokollen s. 001-99, 002-99, 004-99, 11-99 og 015-99). I de tre sidstnævnte sager - hvor der ikke skete videre fra arresthusets side - fremgår det udtrykkeligt af

forhørsprotokollen at den indsatte er orienteret om videresendelsen til politiet. I de to førstnævnte sager - hvor der tillige skete enrumsanbringelse - fremgår det ikke af forhørsnotatet om den indsatte er orienteret om videresendelsen til politiet.

Jeg beder arresthuset om at oplyse om den indsatte i de to sager er orienteret om politianmeldelsen, og om der i givet fald er gjort notat herom i den indsattes journal. Hvis det er tilfældet, beder jeg om kopi af notatet.

8.1.11.

Regler om konfiskation over for afsonere findes i straffelovens § 47, stk. 3. Herefter kan der ske konfiskation af genstande som er ulovligt indført, erhvervet eller tilvirket i anstalten, medmindre genstandene tilhører nogen som ikke er ansvarlig for det ulovlige forhold. Procedure-reglerne for behandling af disciplinærsager finder som nævnt under pkt. 8.1.1. ovenfor også anvendelse i forbindelse med konfiskation, jf. fuldbyrdesbekendtgørelsens § 37 og disciplinærstrafvejledningens pkt. 12, 4. afsnit.

For varetægtsarrestanter findes reglerne om konfiskation i retsplejelovens § 931, stk. 5, jf. bekendtgørelse nr. 850 af 27. oktober 1993 om udenretlig vedtagelse af konfiskation. Det følger heraf at der kan ske konfiskation af nærmere angivne genstande, herunder euforiserende stoffer og genstande der benyttes eller er bestemt til at benyttes ved indtagelse af sådanne stoffer, hvis den pågældende administrativt vedtager det. Hvis den pågældende ikke vil vedtage konfiskation, må genstandene overdrages til politiet med henblik på eventuel beslaglæggelse, jf. vejledningens pkt. 12. Effekter der ikke er omfattet af bekendtgørelsen, men som det ikke er tilladt at have i institutionen (f.eks. spiritus), er der ikke hjemmel til at konfiskere, men de kan henlægges på depot til løsladelsen.

(Jeg forstår det sådan at formuleringen "omfattet af bekendtgørelsen" sigter til typer af effekter, der er opregnet i bekendtgørelsen. Jeg henviser til at bekendtgørelsen ikke finder anvendelse for de opregnede effekter, hvis der i sagen kan blive spørgsmål om højere straf end bøde eller hæfte, jf. § 1 i bekendtgørelsen).

Ved konfiskation af euforiserende midler gælder endvidere de særlige regler i cirkulære af 18. marts 1994 med senere ændringer om fremgangsmåden med hensyn til konfiskation af euforiserende midler, der findes i kriminalforsorgens anstalter og arresthuse.

Jeg kan oplyse at jeg i forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Nakskov har bedt Direktoratet for Kriminalforsorgen om en udtalelse om, hvorvidt en anstaltsleder/arrestinspektør har kompetence til at træffe afgørelse om konfiskation efter Direktoratet for Kriminalforsorgens cirkulære af 18. marts 1994, jf. § 1, 1. pkt., i bekendtgørelse

nr. 850 af 27. oktober 1993, eller hvorvidt en sådan afgørelse alene henhører under politiet. I førstnævnte cirkulære er det indledningsvist anført at "De afgørelser, der træffes efter nedenstående regler, foretages af anstaltslederen/arrestinspektøren, eller den han bemyndiger hertil." Under pkt. 1, i cirkulæret er det anført at "Afgørelse om konfiskation af euforiserende midler hos ... varetægtsfængslede, foretages i overensstemmelse med reglerne i ... § 931, stk. 5, i Lov om Rettens Pleje samt Justitsministeriets bekendtgørelse af 27. oktober 1993 om udenretlig vedtagelse af konfiskation." I § 1, 1. pkt., i sidstnævnte bekendtgørelse er det angivet at der i sager, i hvilke der ikke bliver spørgsmål om højere straf end bøde eller hæfte, kan vedtages udenretlig konfiskation af nærmere angivne genstande. Jeg har i den forbindelse anført at udtrykket "afgørelse om konfiskation" efter ordlyden af cirkulæret af 18. marts 1994, efter min opfattelse må forstås som dækkende den afgørelse der skal træffes vedrørende spørgsmålet om, hvorvidt bekendtgørelsen om udenretlig vedtagelse af konfiskation finder anvendelse - dvs. afgørelsen af hvorvidt der i sagen bliver spørgsmål om højere straf end bøde eller hæfte. (Jeg har herved forudsat at bekendtgørelsen i øvrigt finder anvendelse, idet der er tale om effekter, der er direkte opregnet i bekendtgørelsen).

Jeg er bekendt med at Direktoratet for Kriminalforsorgen i brev af 28. oktober 1996 til arrestinspektøren ved Arresthuset i Århus har anført bl.a. følgende:

"...der rejst spørgsmål om hjemmelen til, i tilfælde hvor arrestanten ikke vil give samtykke til konfiskation, at inddrage euforiserende stoffer hos varetægtsarrestanter med henblik på at overdrage disse til politiet.

I den anledning skal direktoratet meddele, at eftersom besiddelse af euforiserende stoffer er strafbart, kan inddragelse af disse ske i medfør af retsplejelovens § 825, stk. 1, 3. pkt. Af § 825, stk. 1, 4. pkt., fremgår det, at genstande, som er beslaglagt i medfør af den nævnte bestemmelse, uopholdeligt skal afleveres til politiet”.

Der er i otte tilfælde (forhørsprotokollen s. 001-99, 002-99, 004-99, 11-99, 015-99, 019-99, 020-99 og 21-99) fundet euforiserende stoffer hos indsatte.

Et af tilfældene (forhørsprotokollen s. 019-99) vedrører fundet af hash hos en afsoner. Det fremgår af udskriften at hashen ”destrueres ved arresthusets foranstaltning”. Jeg forstår det sådan at der i den sag blev truffet afgørelse om konfiskation af den fundne hash. Der i sagen imidlertid ikke henvist til retsgrundlaget for den truffede afgørelse om konfiskation.

Dette er beklageligt.

I to andre tilfælde (forhørsprotokollen s. 020-99 og 21-99) fremgår det ligeledes at hash og hashmuld samt hashpibe destrueres ved arresthusets foranstaltning. Sagerne vedrører varetægtsarrestanter. Det samme fremgår i en sag (forhørsprotokol s. 002-99) for så vidt angår fundet af en hashpibe hos en afsoner. Hos den indsatte blev der samtidig fundet hash. Hashen blev sendt til politiet ”til videre foranstaltning”. I de resterende fire sager (forhørsprotokol s. 001-99, 004-99, 11-99 og 015-99) der vedrører henholdsvis en anholdt og tre

varetægtsarrestanter blev hash og et hvidt pulver (kokain) sendt til politiet "til videre foranstaltning". Heller ikke i disse sager er der anført et retsgrundlag.

Dette er beklageligt.

Jeg beder arresthuset om at oplyse hvorvidt der i de sidstnævnte syv sager blev foretaget konfiskation eller beslaglæggelse. For så vidt der har været tale om konfiskation beder jeg arresthuset om at oplyse om der er indhentet samtykke fra de pågældende varetægtsarrestanter. I bekræftende fald beder jeg om kopi heraf i sagerne.

I en enkelt sag (forhørsprotokollen s. 12-99) blev der fundet et større antal piller. Det fremgår ikke hvad der er sket med disse piller.

Jeg beder arresthuset om at oplyse dette forhold.

8.1.12.

Efter fuldbyrdelsesbekendtgørelsens § 38, stk. 1, og varetægtsbekendtgørelsens § 14, stk. 1, kan den indsatte pålægges at betale erstatning "for skadeforvoldelse, som han efter almindelige erstatningsregler er ansvarlig for, herunder ... beskadigelser af institutionens bygninger, maskiner, inventar, ... og andre genstande, der tilhører institutionen." Pligten kan pålægges samtidig med en disciplinærstraf, jf. vejledningens pkt. 12. Erstatningsbeløbet kan indeholdes i arbejdspenge og løsladelsesbeløb, jf. fuldbyrdelsesbekendtgørelsens § 38, stk. 2, og varetægtsbekendtgørelsens § 14, stk. 2.

Reglerne om sagsbehandling for disciplinærsager finder som nævnt under pkt. 8.1.1., tilsvarende anvendelse. Varetægtsarrestanter skal vejledes om deres ret til domstolsprøvelse, jf. varetægtsbekendtgørelsens § 14, stk. 4.

I én sag (forhørsprotokollen s. 014-99) blev den indsatte - en varetægtsarrestant - pålagt at betale erstatning (3½ kr.) for at have ødelagt en bordkniv. Den indsatte havde efter udlukning fra bad afleveret den ødelagte bordkniv til en fængselsfunktionær og på forespørgsel oplyst at den var ødelagt i badet, hvor han havde sat den fast på trykknappen til den varme hane så vandet kunne løbe uafbrudt.

Der er i sagen korrekt henvist til varetægtsbekendtgørelsens § 14, stk. 1, og den indsatte er tillige vejledt om adgangen til domstolsprøvelse, jf. § 14, stk. 4.

8.1.13.

Efter fuldbyrdelsesbekendtgørelsens § 34, stk. 1, og varetægtsbekendtgørelsens § 36, stk. 1, er den disciplinære myndighed hos institutionens leder eller den han bemyndiger til på sit ansvar at udøve den.

Arresthuset i Århus har i sin personaleinstruks nr. E 1, pkt. 3, anført at arrestforvareren har "ansvar for at administrere cirkulærets bestemmelser i alle disciplinærsager overfor indsatte samt placering i enrum, jvf. cirkulære herom." I pkt. 8 er det anført at arrestforvareren har "kompetence til delegation af ansvar og kompetence til arresthusets øvrige medarbejdere."

Nogle sager er behandlet af arrestforvareren. De øvrige er behandlet af den ledende overvagtimester og yderligere en overvagtimester som jeg forstår har fået tillagt kompetence hertil af arrestforvareren.

Det er i den stillings- og ansvarsbeskrivelse der den 1. januar 1999 er udarbejdet for den ledende overvagtimester i personaleinstruksen, E 2, anført at han er arrestforvarerens nærmeste medarbejder og kan udføre alle arrestforvarerens arbejdsopgaver på dennes vegne, (og at han i tilfælde af arrestforvarerens fravær udfører disse arbejdsopgaver). Spørgsmålet om andre overvagtimestres behandling af disciplinærsager er ikke omtalt nærmere i instruksen.

Jeg beder arresthuset om at oplyse om andre end den ledende overvagtimester og den ene af de øvrige overvagtimestre er bemyndiget til at behandle og træffe afgørelse i disciplinærsager. Jeg beder endvidere om oplysning om der internt er fastsat retningslinier for overvagtimestrenes udøvelse af disciplinærmyndigheden (der er ikke sådanne retningslinier i det materiale som jeg har modtaget). I bekræftende fald beder jeg om oplysning om disse retningslinier. Endelig beder jeg om at få oplyst hvilket tilsyn der føres med behandlingen af disse sager.

For så vidt angår det der er anført i arresthusets instrukser E 1 (pkt. 8) og E 2, bemærker jeg at det kan følge af de gældende regler at intern delegation er udelukket, således at kompetence alene tilkommer arrestforvareren/institutionens leder, jf. i øvrigt straks nedenfor. Den ledende overvagtimester vil herefter kun have kompetencen hvis han er fungerende arrestforvarer, dvs. i arrestforvarerens fravær.

Én af sagerne endte som nævnt med tilbagekaldelse af udgang (forhørsprotokollen, s. 09-99). Afgørelsen herom er truffet af den ledende

overvagtimester. Det fremgår ikke om det var efter delegation eller i arrestforvarerens fravær (som fungerende arrestforvarer).

Efter bestemmelsen i § 13, stk. 1, i direktoratets cirkulære af 18. marts 1986 om udgang til de indsatte træffes bestemmelse om tilbagekaldelse af en tilladelse til udgang på grundlag af de foreliggende indberetninger.

Institutionens leder afgør om det af hensyn til klarlæggelse af sagens omstændigheder er påkrævet at indhente yderligere indberetninger eller foretage afhøring af personale eller indsatte.

Efter min opfattelse fremgår det således - forudsætningsvis - at kompetencen til at træffe afgørelse i sådanne sager tilkommer institutionens leder.

Jeg har i forbindelse med min inspektion af Statsfængslet på Kragshovede bedt direktoratet om en udtalelse til spørgsmålet om hvem der har kompetencen til at træffe afgørelse om tilbagekaldelse af en tilladelse til udgang.

Jeg har endnu ikke modtaget svar fra direktoratet.

Jeg foretager mig på dette grundlag ikke mere i relation til den konkrete sag i Arresthuset i Århus.

8.2. Enrumsanbringelse

8.2.1.

Arresthuset har som nævnt i indledningen til afsnittet om rapportgennemgang oplyst at der afholdes forhør i alle sager om enrumsanbringelse, herunder ved beslutning om ophør af anbringelsen. Jeg har herefter ikke modtaget notater om forhør der ligger længere tilbage end de seneste 20 sager som jeg anmodede om, jf. pkt. 8. ovenfor, men jeg har modtaget notater vedrørende i alt 33 sager om ophør af enrumsanbringelse. Heri indgår to af de sager som indgår i gennemgangen under pkt. 8.1. om disciplinærsager. I et tilfælde er ophør sket uden afholdelse af forhør (der er heller ikke i enrumsreglerne krav om forhør ved beslutning om ophør). Notaterne dækker perioden fra den 6. marts 1998 til den 15. januar 1999.

Jeg har endvidere modtaget to rapporter (begge forhør af 5. august 1998) hvor der ikke er tale om forhør med henblik på at træffe beslutning om ophævelse af en tidligere beslutning om endelig enrumsanbringelse, men om forhør med henblik på beslutning om endelig enrumsanbringelse efter foreløbig enrumsanbringelse den 4. august 1998 eller eventuel opretholdelse af den foreløbige enrumsanbringelse, jf. enrumscirkulærernes § 3, stk. 1. Efter denne bestemmelse afgør institutionens leder eller den han bemyndiger hertil, om bestemmelse om anbringelse i enrum kan træffes på det foreliggende grundlag eller der skal indhentes yderligere oplysninger.

Jeg har endelig modtaget et notat af 18. september 1998 om en foreløbig enrumsanbringelse denne dag. På rapporten er det noteret at

den indsatte er overført til Arresthuset i Hobro den 22. september 1998 (hvorved enrumsanbringelsen ophørte).

Blandt disciplinærsagerne, jf. pkt. 8.1. ovenfor, er der i alt tre sager om enrumsanbringelse. Der er kun blandt enrumssagerne notat om ophør vedrørende to af disse sager. Ifølge disciplinærsagen i den sidste sag (forhørsprotokollen s. 12/99) skulle enrumsanbringelsen senest tages op til fornyet overvejelse den 2. februar 1999.

Jeg beder arresthuset om at oplyse hvorfor jeg ikke har modtaget noget notat om de overvejelser om ophør der fandt sted (senest) den 2. februar 1999 i denne sag.

Der blev truffet beslutning om ophør i 32 af de 33 tilfælde. I det ene tilfælde (forhørsnotat af 10. juli 1998) blev enrumsanbringelsen - som var sket ved forhør af 8. juli 1998 - opretholdt, og den indsatte blev overført til Arresthuset i Randers den samme dag (hvorved enrumsanbringelsen ophørte).

I de to tilfælde med forhør af 5. august 1998 blev de indsatte foreløbigt enrumsanbragt den 4. august 1998, kl. 19.40. Der blev afholdt forhør den 5. august 1998. Heri er anført:

"Det meddeles indsatte at den foreløbige enrumsanbringelse, i henhold til cirkulæret om adgang til at anbringe indsatte i enrum, § 2, stk. 2 pkt. 3, vil blive opretholdt foreløbig for at give politiet mulighed for at undersøge sagen, hvilket indsatte erklærer sig indforstået med. Enrumsanbringelsen meddelt ophørt 04-08-98 kl. 15.15 [i det andet tilfælde samme dag kl. 12.30 hvor indsatte blev afhentet af politiet til besøg]."

Jeg beder arresthuset om nærmere at forklare hvordan enrumsanbringelsen på en gang kan blive opretholdt og ophøre, og hvordan den kan ophøre før den blev iværksat (jeg går ud fra at der ikke skulle have stået den 4. august 1998, men den 5. august 1998).

8.2.2.

Regler om enrumsanbringelse af afsonere findes i cirkulære af 14. september 1978 med senere ændringer om adgangen til at anbringe indsatte i enrum. For så vidt angår varetægtsarrestanter findes reglerne i cirkulære af 13. september 1978 med senere ændringer om adgangen til at anbringe varetægtsarrestanter i enrum. Bestemmelserne er i alt væsentligt identiske.

I tilslutning til disse cirkulærer har direktoratet udsendt en cirkulæreskrivelse af 19. april 1991 om notatpligt ved ophør af enrumsanbringelse, jf. nærmere nedenfor under pkt. 8.2.7.

8.2.3.

Efter enrumscirkulærernes § 2, stk. 3, kan der ske foreløbig enrumsanbringelse - indtil beslutning om endelig enrumsanbringelse kan træffes - hvis der på grundlag af de foreliggende oplysninger eller under hensyn til den udviste adfærd er begrundet formodning om at den indsatte/varetægtsarrestanten opfylder betingelserne for anbringelse i enrum. For afsoneres vedkommende kan der tillige ske foreløbig enrumsanbringelse hvis der er begrundet formodning om at den indsatte opfylder betingelserne for overførsel til lukket anstalt.

Den indsatte skal snarest muligt orienteres om begrundelsen for den foreløbige enrumsanbringelse og have lejlighed til at udtale sig, jf. § 2, stk. 4.

Der er sket foreløbig enrumsanbringelse i samtlige tilfælde på nær to (hvor der skete forhørsclleanbringelse). I nogle tilfælde er det i den underliggende rapport anført at den indsatte er enrumsanbragt, men jeg forstår det sådan at der er tale om en foreløbig enrumsanbringelse.

I enkelte sager er det i den underliggende rapport anført at den indsatte er orienteret om at han er foreløbigt enrumsanbragt, men det fremgår ikke af nogen af sagerne om den indsatte har modtaget en begrundelse herfor og har haft lejlighed til at udtale sig. Det fremgår således ikke om der er forholdt i overensstemmelse med cirkulærernes § 2, stk. 4.

Jeg beder arresthuset om en udtalelse herom, herunder om hvilken fremgangsmåde der følges i arresthuset med hensyn til overholdelse af denne bestemmelse.

8.2.4.

Nærmere regler om den procedure der skal følges ved afgørelse af sager om endelig enrumsanbringelse efter § 2, stk. 2, er fastsat i cirkulærernes § 3. Det fremgår heraf bl.a. at enrumsanbringelse efter § 2, stk. 2 (dvs. endelig afgørelse om tvungen anbringelse i enrum) forudsætter at den indsatte i fornødent omfang er gjort bekendt med de foreliggende indberetninger og eventuelle afhøringer og har haft lejlighed til at udtale sig (cirkulærernes § 3, stk. 3).

Arresthuset har som nævnt anført at der afholdes forhør i alle sager om enrumsanbringelse. Jeg går ud fra at der i forbindelse med dette forhør sker partshøring. Jeg har som nævnt - bortset fra de tre sager der indgår i gennemgangen af disciplinærsager og de to rapporter af 5. august 1998 - ikke modtaget forhørene i sagerne.

I et tilfælde (rapport af 6. marts 1998) fremgår det at den indsatte ikke havde ønsket at deltage i et forhør. Da han under forhøret i forbindelse med beslutning om ophør af enrumsanbringelsen kom med bemærkninger blev han foreholdt "at han selv havde afslået at komme til forhør og dermed selv havde afskåret sig fra at komme med en nærmere forklaring ..."

Efter § 9, stk. 1, i disciplinærstrafcirkulæret vedrørende varetægtsarrestanter (§ 10, stk. 1, i cirkulæret vedrørende afsonere) kan en disciplinærsag gennemføres uden den indsattes tilstedeværelse hvis han ikke ønsker at give møde. Varetægtsarrestanten skal underrettes om afgørelsen (§ 9, stk. 2) og der skal gøres notat i overensstemmelse med § 8, stk. 4, med tilføjelse om at varetægtsarrestanten ikke har ønsket at give møde (§ 9, stk. 3).

I forbindelse med inspektion af Statsfængslet i Horsens er det tilkendegivet som en umiddelbar opfattelse at der i tilfælde der er omfattet af § 10 i disciplinærstrafcirkulæret vedrørende afsonere skal foretages partshøring efter forvaltningslovens § 19. (Dette må også gælde i tilfælde der er omfattet af den indholdsmæssigt tilsvarende bestemmelse i § 9 i disciplinærstrafcirkulæret vedrørende varetægtsarrestanter). Direktoratet er blevet anmodet om en udtalelse om spørgsmålet.

Jeg har endnu ikke modtaget udtalelsen fra direktoratet og jeg foretager mig derfor på nuværende tidspunkt ikke mere vedrørende spørgsmålet i relation til min inspektion af Arresthuset i Århus.

For så vidt angår de øvrige sager er det kun i otte ud af 32 tilfælde at det fremgår af notatet om ophør eller ved påtegning på den underliggende rapport at der (efter beslutningen om foreløbig enrumsanbringelse) var et forhør. Det drejer sig om sagerne i forhørsprotokollen s. 085-98, 145-98, 153-98, 160-98, 190-98, 191-98, 198-98 og 201-98. I to af de øvrige tilfælde - to tilfælde som er omfattet af gennemgangen af disciplinærsager ovenfor (notater om ophør af henholdsvis 11. januar 1999 og 15. januar 1999, forhørsprotokollen s. 003-99 og 08-99) fremgår det imidlertid af de notater som jeg har modtaget til brug for gennemgang af disciplinærsager (forhørsprotokollen s. 001-99 og 002-99), at der var forhør efter de foreløbige enrumsanbringelser. I to andre tilfælde (begge rapporter af 29. december 1998 - forhørsprotokollen s. 281-98 og 282-98) er det på den anden side i forhørsnotatet om ophør angivet at det er den "foreløbige" enrumsanbringelse der bringes til ophør. Det kan således fremstå som om den foreløbige enrumsanbringelse ikke er fulgt op med en afgørelse af, hvorvidt der var grundlag for en endelig enrumsanbringelse.

Jeg beder derfor arresthuset om at oplyse om (bekræfte at) der - ud over forhør i forbindelse med beslutning om ophør af enrumsanbringelsen - har været forhør i alle de sager hvor dette ikke fremgår, til brug for beslutning om endelig enrumsanbringelse efter de foreløbige enrumsanbringelser. Jeg beder samtidig om at modtage forhørene i de fem seneste sager (dvs. sagen med ophørsnotat af 26. oktober 1998 og sagerne i forhørsprotokollen s. 246-98, 281-98, 282-98 og 283-98). Hvis

der i nogen af sagerne ikke har været forhør, beder jeg om en udtalelse vedrørende spørgsmålet om overholdelse af procedurereglerne i de respektive enrumscirkulærers § 3, stk. 3 - 6 (der i det væsentlige svarer til reglerne om forhør i disciplinærstrafcirkulærene).

8.2.5.

Hvis der har været iværksat foreløbig enrumsanbringelse, skal sagen - dvs. afgørelsen af spørgsmålet om hvorvidt der skal ske endelig enrumsanbringelse eller ej - fremmes mest muligt, jf. enrumscirkulærenes § 3, stk. 2.

I de sager hvor det fremgår at der - ud over forhøret vedrørende spørgsmålet om ophævelse - har været afholdt forhør, er dette forhør i et tilfælde afholdt to dage efter den foreløbige enrumsanbringelse og i de øvrige sager samme dag eller dagen efter. I et tilfælde (forhørsprotokollen s 191-98) fremgår det dog kun at der har været forhør, men ikke hvornår det fandt sted. I de øvrige sager er det ikke muligt at se hvornår der har været afholdt forhør.

Jeg har ingen bemærkninger til overholdelsen af § 3, stk. 2, i de sager hvor det fremgår hvornår forhør har været afholdt.

8.2.6.

Regler om ophør af enrumsanbringelse findes for så vidt angår afsonere i § 4, stk. 2-7, i enrumscirkulæret vedrørende afsonere og for så vidt angår varetægtsarrestanter i §§ 5 og 6 i enrumscirkulæret vedrørende varetægtsarrestanter.

Enrumsanbringelse er en fremadrettet foranstaltning der ophører efter de ovennævnte regler. Enrumsanbringelse kan således ikke ske for en bestemt tid, men spørgsmålet om anbringelsens ophør skal tages op hver gang der er forløbet en uge siden iværksættelsen eller sidste beslutning om opretholdelse af anbringelsen (cirkulærernes § 4, stk. 6, og 6, stk. 2).

I de fleste tilfælde har forhørene om ophør fundet sted en uge efter den foreløbige enrumsanbringelse. I fire tilfælde er der ikke gået en hel uge. (Der er i alle tilfælde på nær ét sket ophør efter en uge; i dette ene tilfælde hvor foranstaltningen blev opretholdt er forhør om ophør afholdt tre dage efter den foreløbige enrumsanbringelse og to dage efter den endelige enrumsanbringelse, og den indsatte blev samme dag overført til et andet arresthus).

Der er således i alle sager forholdt i overensstemmelse med henholdsvis § 4, stk. 6 (i cirkulæret vedrørende afsonere) og § 6, stk. 2 (i cirkulæret vedrørende varetægtsarrestanter).

Der skal efter henholdsvis § 4, stk. 7, i cirkulæret vedrørende afsonere og § 6, stk. 3, i cirkulæret vedrørende varetægtsarrestanter gøres notat om anbringelsens ophør og de overvejelser der har fundet sted, jf. om det sidste også nedenfor.

Dette er overholdt i alle tilfælde - ved forhørsnotatet og i et tilfælde ved et særskilt notat.

Efter § 4, stk. 7, i enrumscirkulæret vedrørende afsonere skal der gøres notat om de overvejelser der har fundet sted efter stk. 5. (Stk. 5:

"Bestemmelse om anbringelsens ophør træffes i øvrigt af institutionens leder, eller den, han bemyndiger dertil, når anbringelsen ikke længere er påkrævet.")

Efter § 6, stk. 3, i enrumscirkulæret vedrørende varetægtsarrestanter, skal der gøres notat om de overvejelser der har fundet sted efter stk. 2 (Stk. 2: "Spørgsmålet om ophør af enrumsanbringelse, der er iværksat efter institutionens bestemmelse, skal tages op til overvejelse hver gang der er forløbet 1 uge siden iværksættelsen eller sidste beslutning om opretholdelse af anbringelsen.")

Jeg kan oplyse at jeg i forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Nakskov har bedt direktoratet om en udtalelse om årsagen til, at der ikke er overensstemmelse mellem de nævnte regler.

Jeg har endnu ikke modtaget svar fra direktoratet.

8.2.7.

I den ovennævnte cirkulæreskrivelse af 19. april 1991 har direktoratet præciseret at "dato og klokkeslæt for ophør af enrumsanbringelse skal noteres" efter de ovennævnte bestemmelser i henholdsvis § 4, stk. 6, og § 6, stk. 3.

I de to sager med forhør af 5. august 1998 (med henblik på beslutning om endelig enrumsanbringelse eller eventuel opretholdelse af foreløbig enrumsanbringelse) er det angivet at enrumsanbringelsen ophørte en bestemt dato og på et bestemt klokkeslæt.

Alle de øvrige sager angiver kun dato, men ikke klokkeslæt. (Det samme forhold blev bemærket af direktoratet i forbindelse med direktoratets inspektion af arresthuset).

Dette er beklageligt.

8.2.8.

I tre tilfælde (forhørsprotokollen s. 182-98, 281-98 og 283-98 er afgørelsen vedrørende ophævelse truffet af den samme person (en overvagtimester) som i sin tid indberettede forholdet.

Selv om der er tale om ophævelse af enrumsanbringelsen (og ikke anbringelse i enrum), er det efter min opfattelse beklageligt - i hvert fald hvis det ikke på forhånd var klart at der ville blive tale om ophævelse af foranstaltningen.

8.2.9.

Seks af forhørene vedrørende ophør har været foretaget over for kvindelige indsatte der - ligesom de mandlige indsatte - i alle tilfælde er vejledt om deres rettigheder. Der er anvendt en standardformulering, formentlig fra tekstbehandling, men i ingen tilfælde er "han" rettet til "hun".

Det er naturligvis uheldigt. Jeg går ud fra at arresthuset i fremtiden vil rette standardformuleringerne til når der er tale om forhør over for kvinder.

I sagerne i forhørsprotokollen s. 145-98 og 153-98 fremgår det af indledningen og af underskriften at arrestforvareren afholdt forhøret. Den maskinskrevne underskrift angiver imidlertid at det var overvagtmasteren der traf afgørelsen. I sagen i forhørsnotatet s. 070-98 har overvagtmasteren (forhørslederen) underskrevet ved angivelsen af vidnet i stedet for ved angivelsen af forhørslederen.

Da der er tale om enkeltstående ukorrektheder, giver det mig ikke anledning til yderligere bemærkninger.

8.3. Anvendelse af håndjern

8.3.1.

Jeg har modtaget i alt 21 rapporter om anvendelse af håndjern. I alle tilfælde har der været tale om anvendelse af håndjern i forbindelse med transport. Jeg har derfor begrænset min undersøgelse til 10 rapporter.

Blandt de seneste 10 rapporter er en sag hvor der samtidig er udfærdiget rapport om anbringelse i observationscelle (rapport af 16. november 1998). Da der i sådanne tilfælde ikke tillige skal udfærdiges en håndjernerapport, jf. håndjernscirkulærets § 10, indgår denne sag ikke i min undersøgelse. De 10 sager som indgår i min undersøgelse, vedrører herefter anvendelse af håndjern i perioden fra den 9. september 1998 til den 23. januar 1999.

8.3.2.

Anvendelse af håndjern er reguleret i Direktoratet for Kriminalforsorgens cirkulære af 27. maj 1994. Cirkulæret er udstedt efter fuldbyrdesbekendtgørelsen, men finder anvendelse også over for varetægtsarrestanter, jf. varetægtsbekendtgørelsens § 40.

Cirkulæret er opdelt i afsnit. Afsnit A vedrører anvendelse af håndjern under transport (i eller uden for institutionen). Da håndjern i samtlige tilfælde blev anvendt under transport, er det alene reglerne i dette afsnit der er relevante.

8.3.3.

Betingelserne for at anvende håndjern under transport er angivet i cirkulærets § 1, stk. 1. Efter denne bestemmelse kan indsatte belægges med håndjern under transport hvis det er nødvendigt for at afværge truende vold eller betvinge voldsom modstand, hindre selvmord eller anden selvbeskadigelse eller for at hindre undvigelse.

I to tilfælde er håndjern anvendt for at afværge truende vold. I et af disse tilfælde blev håndjern tillige anvendt for at betvinge voldsom modstand. I de resterende tilfælde blev håndjern anvendt for at hindre undvigelse.

I to af tilfældene blev der anvendt magt i forbindelse med brugen af håndjern. Der var tale om henholdsvis transportgreb og førergreb. I de resterende sager er det oplyst at der ikke er anvendt magt.

8.3.4.

Der er ikke i håndjernscirkulæret foreskrevet notatpligt med hensyn til begrundelsen for at anvende håndjern. Ombudsmanden har dog tidligere udtalt at der efter hans opfattelse skal foretages et udførligt notat herom fordi indgrebet efter § 1, stk. 1, skal være "nødvendigt", og fordi der er tale om alvorlige indgreb som forudsætter en konkret vurdering i det enkelte tilfælde af behovet herfor. Jeg henviser til Folketingets Ombudsmands beretning for 1990, s. 138, for 1994, s. 448, for 1995, s. 601 og for 1996, s. 383-384.

I to tilfælde er det blot angivet at den indsatte "efter de foreliggende oplysninger" var undviger (rapporter af 1. december 1998 og 5. januar 1999). I det sidstnævnte tilfælde er givet en nærmere redegørelse for indsattes adfærd efter påsættelsen af håndjern.

I et tilfælde er det blot angivet at den indsatte ved ankomsten af det personale der skulle bringe den indsatte fra Arresthuset i Randers til Statsfængslet i Horsens, var anbragt i observationscelle og iført håndjern og at det herefter blev besluttet at den indsatte fortsat skulle være iført håndjern under transporten.

Begrundelsen i disse tre sager er efter min opfattelse utilstrækkelig. I de to førstnævnte sager fremgår det ikke nærmere hvilke "foreliggende oplysninger" der var tale om (samme forhold blev påpeget af direktoratet i direktoratets inspektionsrapport). I den sidstnævnte sag er den anførte begrundelse alene den, at den indsatte allerede var iført håndjern.

I alle de øvrige sager er der givet en (nærmere) begrundelse for anvendelsen af håndjern, typisk i form af en redegørelse for hændelsesforløbet forud for anvendelsen af håndjern.

8.3.5.

Det er anstaltens vagthavende leder eller den han bemyndiger dertil, der har kompetencen til at træffe bestemmelse om anvendelse af håndjern (cirkulærets § 2, stk. 1). Hvis forholdene ikke tillader at man afventer vedkommendes afgørelse, træffes bestemmelsen dog af den tilstedeværende funktionær som er ansvarlig for det pågældende tjenesteområde (bestemmelsens 2. punktum).

Beslutningerne om anvendelse af håndjern er i alle tilfælde på nær et (rapport af 23. januar 1999) truffet af en funktionær. I det ene tilfælde blev beslutningen truffet af en overvagtimester.

Der er ikke pligt til underretning af arrestforvarer/vagthavende leder ved anvendelse af håndjern under transport, men der er sket underretning i alle tilfælde på nær ét. I alle tilfælde på nær tre har arrestforvareren gennemset rapporten, og det er sket den samme dag eller en-to dage efter. I et af de tre tilfælde har den overvagtimester der traf beslutningen om anvendelsen af håndjern selv foretaget notat i rubrik 10 om overvagtimesterens/arrestforvarerens eventuelle bemærkninger.

8.3.6.

Efter cirkulærets § 3 skal der ske lægetilsyn hvis der er mistanke om sygdom, herunder om tilskadekomst hos den indsatte i forbindelse med

anvendelse af håndjern, eller i tilfælde hvor den indsatte selv begærer lægehjælp.

Der har i ingen af tilfældene været tilkaldt læge. Jeg går ud fra at det skyldes at der ikke har været en mistanke som beskrevet i bestemmelsen, og at ingen af de indsatte har begæret lægehjælp.

8.3.7.

Efter bestemmelsen i afsnit D, § 9, stk. 2, må anvendelse af håndjern ikke udstrækkes længere end formålet gør det absolut påkrævet.

Varigheden af anvendelsen af håndjern har i et tilfælde været fem minutter, i tre tilfælde mellem en halv til en hel time, i fem tilfælde en time eller derover. Varigheden har højst været 1 time og 30 minutter. I et tilfælde er ophørstidspunktet ikke anført, men det er anført at anvendelsen af håndjern ophørte da den indsatte blev indlagt på psykiatrisk hospital (rapport af 23. januar 1999). Da håndjernene blev lagt på i forbindelse med transport til hospitalet, går jeg ud fra at anvendelsen har været forholdsvis kortvarig.

Da der er tale om et enkeltstående tilfælde hvor varigheden ikke mere præcist fremgår, giver det mig ikke anledning til yderligere bemærkninger.

Jeg har ikke grundlag for at antage at anvendelsen i nogen tilfælde har været længere end formålet gjorde det absolut påkrævet.

8.4. Magtanvendelse

8.4.1.

Jeg har som nævnt modtaget 13 rapporter om anvendelse af magt.

I to tilfælde (rapporter af 3. maj 1998 og 21. august 1998) blev den indsatte med magt ført til observationscellen. Der er udfærdiget observationscellerapporter i begge sager i den anledning. Da der ikke skal udfærdiges magtanvendelsesrapport når der er udfærdiget en rapport om (f.eks.) anbringelse i observationscelle, medmindre der har været anvendt stav (hvad ikke var tilfældet i sagerne), jf. magtanvendelses-cirkulærets § 5, indgår de ikke i gennemgangen af magtanvendelses-sager nedenfor.

8.4.2.

Reglerne om magtanvendelse findes - både for afsonere og varetægts-arrestanter - i cirkulære af 15. april 1988, med senere ændringer, om magtanvendelse over for indsatte. Cirkulæret er udstedt efter (bl.a.) fuldbyrdelsesbekendtgørelsens § 32, stk. 2, og varetægtsbekendtgørelsens § 34, stk. 2.

8.4.3.

Betingelserne for anvendelse af magt er angivet i cirkulærets §§ 2 og 3. Efter § 2, stk. 1, kan magt anvendes når øjeblikkelig indskriden er nødvendig, f.eks. for at afværge personlig overlast (nr. 1) eller hindre selvmord eller selvbeskadigelse (nr. 2). Efter § 3, stk. 1, kan der anvendes magt hvis det er nødvendigt af andre årsager. Det kan f.eks.

være for at gennemføre visitation hvis der er grund til at antage at den indsatte ellers vil volde skade på sig selv eller andre (nr. 2), eller visitation må anses for påkrævet for at hindre strafbart forhold eller i øvrigt af sikkerhedsmæssige grunde (nr. 3). Det kan endvidere være hvis det er nødvendigt for at gennemføre personalets anvisninger om opholdssted (nr. 4).

Magtanvendelse efter § 2 kan omfatte håndkraft (greb, herunder greb om overarm for at føre eller lede den indsatte i en bestemt retning) og brug af stav og tåregas af godkendt type (§ 2, stk. 2), mens magtanvendelse efter stk. 3 kun kan omfatte brug af håndkraft (§ 3, stk. 2).

I tre tilfælde blev der anvendt magt for at afværge personlig overlast. I et tilfælde blev magt anvendt for at hindre selvbeskadigelse. I den samme sag blev magt tillige anvendt for at gennemføre visitation. I fire andre tilfælde blev magt anvendt for at gennemføre visitation og i tre andre tilfælde for at gennemføre flytning.

Det er i de ti sager ved afkrydsning af rubrik i pkt. 6 i den fortrykte rapport angivet at magtanvendelsen bestod af håndkraft. I den sidste sag (rapport af 22. februar 1999) er der ikke sket afkrydsning, men det fremgår af teksten under pkt. 1 at magtanvendelse bestod i håndkraft (greb) og ved at "pacificere" den indsatte (jf. herom nedenfor).

I seks tilfælde, herunder den lige nævnte sag, bestod magtanvendelsen nærmere bestemt i greb (ryk i arm, armsnoningsgreb, førergreb, holde-greb).

I et tilfælde (rapport af 12. december 1998) blev den indsatte "lagt på gulvet". I to tilfælde (rapport af 4. november 1998 og 22. februar 1999) var der tale om at "pacificere" den indsatte.

Jeg beder arresthuset om at oplyse hvilken form for magt der i den ene sag blev anvendt for at lægge den indsatte på gulvet, og i de to øvrige sager (rapporter af 4. november 1998 og 22. februar 1999) for at pacificere de indsatte.

I et tilfælde er det ikke nærmere anført hvori magtanvendelsen i form af håndkraft bestod. Det er blot oplyst at der blev anvendt "magt" (rapport af 11. maj 1998). Da magtanvendelse blev anvendt for at forhindre den indsatte i at søge at sluge "noget stof", går jeg ud fra at magtanvendelsen bestod i greb i hånd/arm.

For at det er muligt at efterprøve om magtanvendelsen har været i overensstemmelse med cirkulærets § 2, stk. 2, og 3, stk. 2, må det efter min opfattelse angives (udtrykkeligt) hvilken form for magt der blev anvendt. Det er således en fejl at det ikke er angivet i sagen.

I to tilfælde er det angivet i teksten at der er anvendt "skub" (rapporter af 15. marts 1998 og 1. september 1998). I begge tilfælde har arresthuset anvendt den "gamle" blanket DfK 123, jf. magtanvendelses-cirkulærets § 5, hvor "skub" (og puf) er angivet i rubrik 6 sammen med greb (jf. nedenfor). Muligheden for at anvende puf og skub blev imidlertid ophævet ved en ændring af § 2 ved cirkulære af 8. januar 1996, og blanketten er revideret herefter. Arresthuset har også anvendt den nye blanket i de fleste sager. I yderligere et tilfælde - hvor den nye blanket er anvendt - er det anført at personalet "væltede den indsatte ind

over sengen" (rapport af 8. marts 1998 - den der vedrører den indsatte i celle nr. 26). Jeg forstår det sådan at der også er anvendt skub i denne sag.

Ved håndkraft i cirkulæret forstås som nævnt alene greb, herunder greb om overarm for at føre eller lede den indsatte i en bestemt retning, jf. § 2, stk. 2 (og 3, stk. 2).

Det er derfor beklageligt at der i tre sager er anvendt en form for magt som (ikke længere) er tilladt efter magtanvendelsescirkulæret.

Den gamle blanket DfK 123 er - ud over de to nævnte sager (rapporter af 15. marts og 1. september 1998) - anvendt i tre andre tilfælde. Denne blanket er ikke i overensstemmelse med cirkulæret da den også nævner muligheden for skub og puf (§ 2 blev som nævnt ændret ved cirkulære af 8. januar 1996).

Jeg går ud fra at arresthuset i fremtiden alene vil benytte den reviderede blanket.

8.4.4.

Al magtanvendelse forudsætter at mindre indgribende foranstaltninger forgæves har været anvendt eller åbenbart vil være uanvendelige (§ 4).

Det er i fire tilfælde angivet at magtanvendelsen er søgt undgået ved samtale, i to tilfælde ved flere opfordringer, og i et tilfælde ved overtalelse.

I et tilfælde er det udtrykkeligt anført at magtanvendelsen ikke har været forsøgt undgået (rapport af 11. maj 1998). Der er ikke angivet nogen begrundelse herfor, men på grundlag af notatet om at magtanvendelse ikke har været søgt undgået, lægger jeg til grund at mindre indgribende foranstaltninger er vurderet som åbenbart uanvendelige.

I de sidste tre tilfælde (to rapporter af 8. marts 1998 og en rapport af 15. marts 1998) er der ikke gjort notat i blanketten herom, og det fremgår således ikke om magtanvendelsen har været forsøgt undgået. De to førstnævnte tilfælde vedrører et slagsmål mellem to indsatte og det sidste en indsat der ikke ville gå ind på sin celle efter indelukning fra gårdtur, men blev "opfarende, provokerende og aggressiv."

Jeg må anse det for en fejl at det ikke er angivet om - og i givet fald på hvilken måde – magtanvendelsen har været søgt undgået.

8.4.5.

Der er i alle tilfælde, typisk i form af en redegørelse for hændelsesforløbet, givet en begrundelse for hvorfor magtanvendelsen var "nødvendig", jf. kravet herom i cirkulærets §§ 2, stk. 1, og 3, stk. 1.

8.4.6.

Kompetencen til at beslutte anvendelse af magt ligger hos institutionens vagthavende leder/arrestforvareren der dog for så vidt angår magtanvendelse efter cirkulærets § 3 kan delegere kompetencen til andre (cirkulærets §§ 2, stk. 4, og 3, stk. 3). Hvis forholdene ved anvendelse af magt efter § 2 ikke tillader at man afventer vagthavende leders/arrest-

forvarerens afgørelse, træffes bestemmelsen af den tilstedeværende funktionær som er ansvarlig for området. Den vagthavende leder/arrestforvareren skal normalt omgående underrettes om det passede. (Der er ikke pligt til underretning ved anvendelse af magt efter stk. 3).

I de fire tilfælde hvor magtanvendelsen er omfattet af cirkulærets § 2, blev beslutningen herom truffet af en fængselsfunktionær (rapporter af 8. marts 1998 vedrørende den indsatte i celle 26, 1. september 1998, 18. september 1998 og 22. februar 1999). Det er i alle fire tilfælde anført at der er givet underretning til "Arrestforvarer/Overvagtmaster" (i den gamle blanket "Overvagtmaster/arrestforvarer"). Det fremgår således ikke om det er arrestforvareren eller (ledende) overvagtmaster som underretning er givet til.

I forbindelse med inspektion af Københavns Fængsler tilkendegav ombudsmanden at formuleringen "vagthavende leder" sprogligt er bredere end institutionens leder og således giver mulighed for inddragelse af *ledende* overvagtmaster og dennes souschef. Formuleringen omfatter derimod ikke (øvrige) overvagtmaster og personale derunder (Folketingets Ombudsmands beretninger for årene 1995 og 1996, henholdsvis s. 640 og 422). Direktoratet for Kriminalforsorgen oplyste at Københavns Fængsler var indstillet på at ændre fængslets retningslinier, således at der inden for almindelig arbejdstid i alle magtanvendelsestilfælde sker underretning til ledende overvagtmaster og uden for almindelig arbejdstid til "bagvagten" (dvs. fængselsinspektør, vicefængselsinspektør, ledende overvagtmaster eller dennes souschef). Ombudsmanden henstillede til direktoratet at foranledige en sådan ændring. Direktoratet iværksatte herefter en høring af kriminalforsorgens anstalter og arrestinspektører vedrørende ændringerne. Den

4. september 1998 oplyste direktoratet at det kun var ganske få anstalter og arresthuse som ikke allerede havde indført den foreslåede underretningspraksis. Direktoratet oplyste samtidig at direktoratet herefter agtede at henstille til de øvrige anstalter og arresthuse at ændre underretningspraksis svarende til ombudsmandens tilkendegivelser.

Selv om cirkulæret i sin ordlyd for så vidt angår arresthusene alene angiver arrestforvareren som den der har kompetencen og som rette modtager af underretningen, har jeg ingen bemærkninger til at der også i arresthusene - som det fremgår af ovenstående - følges den samme praksis som i fængslerne. Dvs. at underretning i tilfælde hvor beslutning er truffet af den tilstedeværende funktionær, der er ansvarlig for området - ud over til arrestforvareren - kan gives til ledende overvagtimester og uden for almindelig arbejdstid tillige til dennes souschef.

Hvis arresthuset ikke tidligere har haft en underretningspraksis som beskrevet, går jeg ud fra at arresthuset på nuværende tidspunkt har indført en sådan praksis. Jeg foretager mig herefter ikke mere vedrørende dette spørgsmål.

I forbindelse med inspektionen af Københavns Fængsler anførte ombudsmanden efter en gennemgang af rapporter om anbringelse i sikringscelle at det vil være mest hensigtsmæssigt også at notere hvem underretning er givet til - selv om der ikke er krav herom i de anvendte blanketter (Folketingets Ombudsmands beretning for 1995, s. 646).

Det er efter min opfattelse også i rapporter om magtanvendelse mest hensigtsmæssigt at angive hvem der er givet underretning til.

I sagen vedrørende magtanvendelse den 1. september 1998 skete magtanvendelsen i Arresthuset i Hjørring. To fængselsfunktionærer fra Arresthuset i Århus havde transporteret den indsatte fra Arresthuset i Ålborg til Arresthuset i Hjørring og fulgt den indsatte til den tildelte celle. De måtte anvende magt for at få ham ind i cellen. Underretning om episoden er givet til overvagtimester/arrestforvarer, og arrestforvareren i Arresthuset Århus har gennemgået rapporten.

Da den indsatte blev transporteret fra Arresthuset i Ålborg til Arresthuset i Hjørring (omend med transporten fra Arresthuset i Århus), beder jeg om en udtalelse om hvem (hvilket arresthus) der havde kompetencen til at træffe beslutning om anvendelse af magt og dermed skulle underrettes efter cirkulærets § 2, stk. 4.

Underretning er givet henholdsvis umiddelbart efter magtanvendelsen (rapporter af 8. marts 1998 og 22. februar 1999), 15 minutter efter magtanvendelsen (rapport af 1. september 1998) og fem minutter efter (rapport af 18. september 1998). To af rapporterne har været gennemset af arrestforvareren dagen efter.

I forbindelse med inspektionen af Københavns Fængsler udtalte ombudsmanden endvidere at underretning om sikringscelleanbringelse der skete mere end 15 minutter efter anbringelsen efter en sproglig fortolkning af begrebet "omgående" i det dagældende sikringscellecirkulære ikke kunne anses for omgående, medmindre der var konkrete grunde til at underretning ikke kunne finde sted tidligere. (Folketingets Ombudsmands beretning for 1995, s. 647).

Begrebet "omgående" i magtanvendelsescirkulæret må efter min opfattelse forstås på samme måde.

Da underretning i ingen tilfælde er sket senere end 15 minutter efter magtanvendelsen giver tidspunkterne for underretning mig ikke anledning til bemærkninger.

8.4.7.

Efter magtanvendescirkulærets § 8 skal der tilkaldes læge hvis der er mistanke om sygdom, herunder tilskadekomst hos den indsatte i forbindelse med magtanvendelsen, eller i tilfælde hvor den indsatte selv begærer lægehjælp.

Der har i ingen af tilfældene været tilkaldt læge. Jeg går ud fra at det skyldes at der ikke har været en mistanke som beskrevet i bestemmelsen, og at ingen af de indsatte har begæret lægehjælp.

8.5. Sikringscelleanbringelse

8.5.1.

Jeg har modtaget kopi af i alt 11 rapporter om anbringelse i sikringscelle. Rapporterne dækker perioden fra den 2. marts 1998 til den 19. februar 1999. En af rapporterne er dog dateret 8. januar 1998, men jeg går ud fra at der skulle have stået 1999. En anden rapport er ikke dateret, men lå mellem to rapporter af henholdsvis 3. april 1998 og 18. maj 1998. Begge disse rapporter indgår i min gennemgang nedenfor.

8.5.2.

Reglerne om anbringelse i sikringscelle findes i cirkulære af 27. maj 1994 om anvendelse af observationscelle, sikringscelle, fiksering mv.

i Kriminalforsorgens anstalter og arresthusene. Cirkulæret finder anvendelse både over for afsonere og varetægtsarrestanter.

Direktoratet har sammen med cirkulæret udsendt et følgebrev (af samme dato) "Vedrørende nye regler om anvendelse af observationscelle, sikringscelle, fiksering mv." Det er heri forudsat (pkt. 10) at institutionerne fastsætter retningslinier for proceduren for sikringscelleanbringelse og fiksering, herunder for placering af ansvaret for reglernes overholdelse. Sådanne regler er fastsat af Arresthuset i Århus ved instruks nr. C 5 af 1. februar 1995.

Direktoratet har endvidere den 27. maj 1994 udsendt en vejledning om brug af rapporter og observationsark i forbindelse med anbringelse i observationscelle og sikringscelle.

8.5.3.

Betingelserne for anbringelse i sikringscelle er angivet i cirkulærets § 8. Efter bestemmelsens stk. 1, kan anbringelse kun finde sted såfremt det skønnes nødvendigt for at afværge truende vold (nr. 1), betvinge voldsom modstand (nr. 2), eller for at hindre selvmord eller anden selvbeskadigelse (nr. 3). Efter bestemmelsens stk. 2, må anbringelse i sikringscelle kun anvendes når forholdene gør det absolut påkrævet, og når andre lempeligere midler, herunder udelukkelse fra fællesskab eller anbringelse i observationscelle, har været forsøgt eller vil være åbenbart utilstrækkelige.

I ni tilfælde er der sket anbringelse for at afværge truende vold. I syv af disse tilfælde er anbringelse tillige sket for at betvinge voldsom mod-

stand, og i to af de syv tilfælde tillige for at hindre selvmord eller anden selvbeskadigelse. I et af de andre af de ni tilfælde er anbringelsen tillige sket for at hindre selvmord eller anden selvbeskadigelse. I de to sidste tilfælde er anbringelse sket alene for at hindre selvmord eller anden selvbeskadigelse.

8.5.4.

Der er i alle tilfælde på nær to (rapporter af 26. marts 1998 og 3. december 1998) givet en begrundelse for anvendelsen af sikringscelle, typisk i form af en redegørelse for hændelsesforløbet forud for anbringelsen. I de to nævnte tilfælde er der henvist til henholdsvis et bilag og nogle vedlagte rapporter som imidlertid ikke er vedlagt det materiale som jeg har fået. Jeg går ud fra at der heri er angivet en nærmere begrundelse.

Efter direktoratets vejledning af 27. maj 1994 om brug af rapporter og observationsark i forbindelse med bl.a. sikringscelleanbringelse skal beskrivelsen i sikringscellerapporten af hændelsesforløbet indtil beslutning om sikringscelleanbringelse "være så udførlig som muligt og ... indeholde bemærkninger om indsattes psykiske tilstand og reaktionsmønster."

Jeg beder om direktoratets bemærkninger til at der i to tilfælde ikke i selve sikringscellerapporten er givet en begrundelse, men er henvist til henholdsvis et bilag og nogle vedlagte rapporter.

8.5.5.

Der har i alle tilfælde i forbindelse med anbringelsen i sikringscelle været anvendt magt over for den indsatte. I to tilfælde var der tale om armsnoningsgreb, i det ene tilfælde kombineret med brug af håndjern og skub (rapport af 3. april 1998). I det andet tilfælde er det i teksten under pkt. 1 angivet at der var tale om førergreb. I (yderligere) tre tilfælde blev der anvendt førergreb, i det ene tilfælde kombineret med holdegreb og benlås, og i et andet tilfælde kombineret med holdegreb. I et tilfælde blev der anvendt "armgreb" kombineret med håndjern. I to tilfælde var der tale om greb i arme og ben.

For så vidt angår anvendelsen af skub i sagen med rapport af 3. april 1998 henviser jeg til det som jeg har anført under afsnittet om magtanvendelse hvorefter magtanvendelse ikke længere må omfatte skub.

I yderligere et tilfælde (rapport af 16. juli 1998) er det angivet at den indsatte blev "pacificeret".

Jeg beder om så vidt det er muligt oplysning om på hvilken måde den indsatte blev pacificeret i sagen.

I et andet tilfælde (rapport af 3. december 1998) er der henvist til en vedlagt rapport. Jeg har imidlertid ikke modtaget denne rapport.

Jeg beder om at modtage denne rapport.

I det sidste tilfælde (den udaterede rapport) - der vedrører en overførsel fra observationscelle til sikringscelle efter at den indsatte havde slået ud efter fængselsfunktionæren - er det ikke angivet hvori magtanvendelsen bestod.

Dette må jeg anse for en fejl. Jeg henviser i den forbindelse til direktoratets ovennævnte vejledning om brug af rapporter mv. Herefter skal det i beskrivelsen af magtanvendelse noteres "hvilke greb eller anden magt, herunder eventuelt stav eller håndjern, der er anvendt."

8.5.6.

Ved anbringelse i sikringscelle skal der foretages visitation og omklædning, jf. cirkulærets § 9. Omklædning indebærer at den indsatte skal afklædes og som minimum have institutionens underbenklæder på igen. Derudover skal der tilbydes den indsatte en undertrøje, jf. følgebrevets pkt. 5.

Kun i et tilfælde (rapport af 19. februar 1999) fremgår det at den indsatte blev visiteret idet det i beskrivelsen af hændelsesforløbet er angivet at der ved visitation blev fundet en bordkniv i den indsattes bukser.

Jeg beder arresthuset oplyse om der i sagen tillige skete omklædning og om der i de øvrige sager skete visitation og omklædning i overensstemmelse med reglerne i cirkulærets § 9 og følgebrevets pkt. 5.

Jeg kan oplyse at direktoratet i forbindelse med inspektionen af Statsfængslet i Horsens er blevet bedt om at overveje at indføre notatpligt

med hensyn til visitation og omklædning. Der er henvist til at det hermed vil blive muligt at efterprøve at der er forholdt i overensstemmelse med reglerne herom.

8.5.7.

Anbringelse i sikringscelle kan efter cirkulærets § 10 kombineres med fiksering hvis dette skønnes nødvendigt. Fiksering må efter bestemmelsen kun omfatte brug af bælte og eventuelt (min fremhævning) fod- og håndremme samt handsker.

I alle 11 tilfælde er den indsatte blevet fikseret under anbringelsen i sikringscellen. I syv tilfælde skete der fiksering med alle midler. I to tilfælde blev der "kun" anvendt bælte, fodremme og handsker, og i et tilfælde "kun" bælte og fod- og håndremme.

I det sidste tilfælde (rapport af 16. juli 1998) er omfanget af fikseringsmidler ikke anført.

Dette må jeg anse som en fejl.

Fiksering er i cirkulærets § 10 betinget af at dette skønnes nødvendigt i den pågældende situation. Ombudsmanden har tidligere udtalt at skønnet over nødvendigheden af fiksering altid bør fremgå af sikringscellerapporten som begrundelse for anvendelsen, ligesom det bør fremgå om der er foretaget en vurdering af, om alle fikseringsmidler er påkrævet. Jeg henviser til Folketingets Ombudsmands beretning for 1996, s. 392.

Der er ikke i nogen af rapporterne i forbindelse med anvendelse af fiksering gjort notat om nødvendigheden heraf og heller ikke skelnet mellem brugen af bæltfiksering over for brugen af yderligere fikseringsmidler. (Der er alene en begrundelse for så vidt angår selve anbringelsen i sikringscelle).

Jeg må anse det for en fejl at rapporterne ikke indeholder en konkret begrundelse for anvendelsen af fiksering og for fikseringsmidlernes omfang.

Arresthuset har som det fremgår, anvendt fiksering i samtlige tilfælde og i syv (måske otte) tilfælde er samtlige fikseringsmidler anvendt. Arresthuset oplyste under inspektionen at arresthuset (normalt) anvender fiksering i alle tilfælde, fordi sikringscelle først tages i brug når den indsatte er helt derude, hvor en fiksering under alle omstændigheder vil komme på tale, jf. ovenfor under pkt. 2.2.2. Arresthuset mener at en fastspænding kun på maven vil kunne skade den indsatte.

I forbindelse med ombudsmandens inspektion af Anstalten ved Herstedvester anførte denne anstalt også som begrundelse for (generelt) at anvende samtlige fikseringsmidler at anbringelse i sikringscelle først fandt sted, når den indsatte udviser en voldsom sindstilstand der kræver brug af samtlige fikseringsmidler. Direktoratet indskærpede over for anstalten at det i alle tilfælde skal vurderes konkret hvorvidt det skønnes nødvendigt at anvende fiksering, herunder hvorvidt det er tilstrækkeligt at anvende bælte, eller om der eventuelt tillige skal anvendes fod- og håndremme samt handsker. Direktoratet tilkendegav samtidig at der desuden i rapporten skal gives en konkret begrundelse for anvendelsen af fiksering og for omfanget heraf.

Jeg går ud fra at Arresthuset i Århus i fremtiden foretager dels en konkret vurdering dels udfærdiger notater i overensstemmelse med det anførte.

Jeg anmoder direktoratet om en udtalelse til det arresthuset har anført, om at fastspænding kun på maven vil kunne skade den indsatte.

8.5.8.

Kompetencen til at beslutte anbringelse i sikringscelle ligger hos anstaltens vagthavende leder/arrestforvareren. Hvis forholdene ikke tillader at man afventer lederens afgørelse, kan beslutning træffes af den tilstedeværende funktionær, som er ansvarlig for det pågældende tjenesteområde. Den vagthavende leder/arrestforvareren skal så hurtigt som muligt underrettes om anbringelsen, jf. cirkulærets § 11.

Spørgsmålet om hvem der i sikringscellecirkulæret er omfattet af begrebet "vagthavende leder" indgik ligeledes i ombudsmandens inspektion af Københavns Fængsler. Ombudsmanden havde ingen bemærkninger til at "vagthavende leder" i (nu) sikringscellecirkulærets § 11 ud over fængselsinspektør og viceinspektør kunne omfatte den ledende overvagtimester og dennes souschef. Formuleringen omfatter derimod ikke øvrige overvagtimestre og personale derunder (Folketingets Ombudsmands beretning for 1995, s. 645-46)

Ligesom ved magtanvendescirkulæret går jeg ud fra at der ved sikringscelleanbringelse i arresthusene kan følges samme praksis som i fængslerne - selv om sikringscellecirkulæret i sin ordlyd for så vidt angår arresthusene, ligesom magtanvendescirkulæret, alene angiver arrestforvareren som eneste kompetente person til at træffe afgørelse og

som rette modtager af underretningen. Dvs. at det ikke kun er arrestforvareren, men tillige ledende overvagtimester og dennes souschef (men ikke andre) der kan have kompetencen til at træffe afgørelse om sikringscelleanbringelse og være rette modtager for underretning herom, når afgørelsen træffes af andre fordi lederens afgørelse ikke kan afventes.

I arresthusets instruks (C 5) af 1. februar 1995 er det angivet at bestemmelse om anvendelse af sikringscelle "altid" træffes af "**den ansvarshavende (jourhavende overvagtimester/leder af natholdet post 20 ...)**". I overgangen mellem dag og nattjeneste eller omvendt, ... markeres det på tjenestelisten ... hvem der er ansvarshavende i disse tidsrum." Det er endvidere anført at der så hurtigt som muligt skal ske underretning til arrestforvareren eller souschefen (den ledende overvagtimester) om anbringelse i sikringscelle.

I arresthusets stillings- og arbejdsbeskrivelse for jourhavende leder (nr. E 9 af 1. januar 1999) er det anført at "jourhavende leder" vil være enten den koordinerende overvagtimester eller en fængselsfunktionær der fungerer i stillingen som overvagtimester på vagtmesterkontoret. Jourhavende er ansvarlig leder af arresthuset uden for almindelig kontortid.

Ansaret omfatter også anbringelse i sikringscelle. Det er i den forbindelse anført at jourhavende ved sikringscelleanbringelse snarest skal orientere arrestforvareren eller ledende overvagtimester om beslutning om sikringscelleanbringelse. Hvis afgørelsen om anbringelse er truffet af andre, skal jourhavende tilse den indsatte og påse at gældende regler følges.

Efter cirkulærets § 11 tilkommer kompetencen til at træffe afgørelse om sikringscelleanbringelse som nævnt arrestforvareren eller "vagthavende" som det forstås som ovenfor anført. Det er ikke angivet i bestemmelsen at denne kompetence kan delegeres til andre, men hvis forholdene ikke tillader at man afventer lederens afgørelse, kan bestemmelsen om sikringscelleanbringelse træffes af den funktionær der er ansvarlig for området (med pligt til underretning af arrestforvareren eller ledende overvagtimester). I praksis vil det formentlig ofte være sådan at forholdene ikke tillader at man afventer lederens afgørelse.

Efter min opfattelse er formuleringen i instruksens C 5 hvorefter afgørelsen "altid" (dvs. også inden for almindelig arbejdstid) træffes af ansvarshavende - dvs. jourhavende overvagtimester eller leder af natholdet - ikke i overensstemmelse med cirkulæret. Jeg henstiller derfor til arresthuset at ændre formuleringen så den svarer til cirkulærets § 11.

Jeg beder om underretning når dette er sket.

Beslutningen om sikringscelleanbringelse er i alle tilfælde truffet enten af en fængselsfunktionær eller en overvagtimester - som jeg går ud fra har været ansvarshavende ved de konkrete anbringelser. Jeg går ud fra at det er sket på grundlag af bestemmelsen i cirkulærets § 11, 2. pkt.

I alle tilfælde på nær ét (rapport af 2. marts 1998) fremgår det at der er sket underretning af "vagthavende". Det fremgår ikke hvem underretning mere præcist er givet til, men jeg går ud fra at det er sket til enten arrestforvareren eller ledende overvagtimester, jf. arresthusets instrukser.

Som tilkendegivet i forbindelse med ombudsmandens inspektion af Københavns Fængsler (Folketingets Ombudsmands beretning for 1995, s. 646), vil det efter min opfattelse være mest hensigtsmæssigt også at notere hvem underretning er givet til.

Da det ene tilfælde med manglende underretning (eller manglende notat herom) er et enkeltstående tilfælde, giver det mig ikke anledning til yderligere bemærkninger.

Af de ti sager hvoraf det fremgår at der er givet underretning, er det i ét tilfælde sket "omgående", i fire tilfælde fem minutter efter anbringelsen og i ét tilfælde syv minutter efter anbringelsen. I et tilfælde er der gået 15 minutter, i et tilfælde (knap) en halv time og i en andet tilfælde en time og 20 minutter (rapport af 26. marts 1998). I det sidste tilfælde (rapport af 19. februar 1999) er tidspunktet ikke angivet.

Da der også vedrørende dette forhold er tale om et enkeltstående tilfælde med hensyn til manglende angivelse af tidspunktet, giver det mig ikke anledning til yderligere bemærkninger.

Som nævnt ovenfor under pkt. 8.4.6. udtalte ombudsmanden i forbindelse med inspektionen af Københavns Fængsler at underretning der skete mere end 15 minutter efter en sikringscelleanbringelse efter en sproglig fortolkning af begrebet "omgående" i det dagældende sikringscellecirkulære ikke var omfattet heraf, medmindre der var konkrete grunde til at underretning ikke kunne finde sted tidligere. (Folketingets Ombudsmands beretning for 1995, s. 647). I det nugældende cirkulære skal underretning ske "så hurtigt som muligt".

Grænsen for hvor sent der kan ske underretning når der ikke foreligger konkrete grunde, er dog efter min opfattelse ikke forrykket afgørende ved denne ændrede formulering.

Jeg beder arresthuset om en udtalelse om hvorfor der i en af sagerne (rapport af 26. marts 1998) gik en time og 20 minutter før der blev givet underretning til vagthavende.

8.5.9.

Regler om lægetilsyn findes i cirkulærets §§ 12 og 13. § 12 regulerer tilfælde, hvor der ikke anvendes fiksering, mens § 13 omfatter tilfælde hvor der anvendes fiksering.

Ved brug af fikseringsmidler skal læge efter § 13 tilkaldes "omgående". Tilkaldelsen skal ske med henblik på at lægetilsyn kan finde sted "så hurtigt som det kan lade sig gøre", medmindre lægen har sikret sig at lægelig tilsyn er åbenbart unødvendigt.

Som det fremgår af direktoratets følgebrev af 27. maj 1994 om de nye regler om bl.a. sikringscelleanbringelse, pkt. 6.a., har ombudsmanden tidligere udtalt at lægetilkald 10 minutter efter anbringelsen ikke er i overensstemmelse med cirkulærets bestemmelser - hvilket direktoratet har taget til efterretning (Folketingets Ombudsmands beretning for 1993, s. 402).

I syv tilfælde er lægetilkald sket inden 10 minutter. (I et af disse tilfælde (rapport af 8. januar 1999) blev læge forsøgt tilkaldt efter tre minutter. Lægetilkald blev gentaget en time og syv minutter senere. Sagen er nærmere omtalt nedenfor). I to sager (rapport af 26. marts 1998 og 19. februar 1999) blev lægen tilkaldt 10 minutter efter anbringelsen, i en

sag 12 minutter efter anbringelsen (rapport af 16. juli 1998) og den sidste sag 15 minutter efter anbringelsen (rapport af 17. oktober 1998).

Det er beklageligt, at lægen i flere tilfælde først blev tilkaldt 10-15 minutter efter anbringelsen.

I et tilfælde fandt lægetilsyn sted 15 minutter efter anbringelsen. I seks tilfælde fandt lægetilsyn sted mellem ½ til en time efter anbringelsen. I et tilfælde fandt lægetilsyn sted efter lige godt en time, i et tilfælde efter knap 1½ time, og i et tilfælde (rapport af 8. januar 1999) efter ca. 1 time og 45 minutter. Det fremgår af notatet i denne sag at det var nødvendigt at tilkalde lægen på ny ca. en time efter første tilkald. I det sidste tilfælde (rapport af 16. juli 1998) fandt lægetilsyn sted to timer og 20 minutter efter anbringelsen. Det fremgår af notatet i denne sag at det ved henvendelse til lægen kl. 10.45 blev oplyst at denne først kunne træffes ca. kl. 12.00. Tilsyn fandt sted kl. 12.55.

Spørgsmålet om hvor hurtigt tilsyn ved en læge skal ske, undersøgte ombudsmanden i forbindelse med en sag hvor en indsat i Statsfængslet i Horsens afgik ved døden under anbringelse i sikringscelle. Ombudsmanden udtalte at det efter hans opfattelse klart var i strid med bestemmelsen i det dagældende cirkulæres § 4, stk. 2, hvorefter tilsyn skulle finde sted "snarest muligt" når der forløb mere end en time, før tilsyn fandt sted. Ombudsmanden henstillede at der blev etableret en ordning, der gjorde det muligt at bestemmelsen i § 4, stk. 2, kunne iagttages. Jeg henviser til Folketingets Ombudsmands beretning for 1990, s. 108 f.

Cirkulæret om anvendelse af observationscelle, sikringscelle mv. er efterfølgende blevet ændret, sådan at lægetilsyn nu skal finde sted "så hurtigt, som det kan lade sig gøre, medmindre lægen har sikret sig, at lægeligt tilsyn er åbenbart unødvendigt."

I direktoratets følgebrev af 27. maj 1994 om de nye regler henstiller direktoratet under pkt. 6. c. at de institutioner, der har sikringscelle overvejer om der er behov for at tage initiativer til styrkelse af samarbejdet med læger i lokalområdet vedrørende tilsyn med sikringscelleanbragte. Direktoratet henviser i den forbindelse til bilag 8 i en betænkning ("Indstilling om observationscelle og sikringscelle") der i november 1992 blev afgivet af en arbejdsgruppe vedrørende anvendelse af sikringscelle i Kriminalforsorgens anstalter og arresthuse.

Af bilag 8 - notat om forslag til initiativer til styrkelse af samarbejdet med læger i lokalområdet vedrørende tilsyn med sikringscelleanbragte - fremgår bl.a. følgende:

"Alle landets øvrige fængsler har i dag ansat fængselslæger, typisk praktiserende læger med praksis i lokalområdet, og arresthusene forventes som nævnt inden for få år at få ansat arresthuslæger. De pågældende læger kan tilkaldes ved akut opståede problemer i institutionen, herunder sikringscelleanbringelse af en indsat, men de pågældende læger vil ikke altid have mulighed for akut at komme til stede, fx fordi de er på sygebesøg eller i øvrigt optaget i deres praksis. Lægerne kan endvidere normalt kun tilkaldes i dagarbejdstiden. Arbejdsgruppen er imidlertid bekendt med, at flere fængsler har indgået aftale med de ansatte fængselslæger om, at disse kan tilkaldes i akutte situationer, også uden for normal arbejdstid. Arbejdsgruppen skal anbefale, at der i videst mulige omfang etableres sådanne aftaler. Fængselslægerne kan selvsagt ikke stå til rådighed døgnet rundt, og arbejdsgruppen skal derfor videre anbefale, at fængslet i samarbejde med fængselslægen forsøger at etablere en aftale, således at andre læger (lægehuse) kan træde til, når fængselslægen er forhindret. Arbejdsgruppen skal her pege på muligheden af, at fængslet i samarbejde med fængselslægen tager kontakt med den lokale lægekredsforening, og her især delforeningen for Praktiserende Læger ('PLO') med henblik på at etablere den skitserede aftale. Arbejdsgruppen skal i den forbindelse understrege vigtigheden af, at de pågældende læger modtager en generel information om baggrunden for ønsket

om lægetilkald i forbindelse med sikringscelleanbringelse. Arbejdsgruppen skal endelig bemærke, at det vil være værdifuldt, såfremt lægetilsyn overvejende bliver foretaget af en begrænset kreds af læger, som herved vil få kendskab til de indsatte og de særlige forhold i fængslet og således få bedre forudsætninger end læger, der er uden kendskab til den pågældende institution, for at foretage en lægelig undersøgelse af en fikseret indsat.

Det er arbejdsgruppens umiddelbare opfattelse, at en sådan ordning med praktiserende læger, der kan tilkaldes i forbindelse med sikringscelleanbringelser, i vidt omfang vil kunne tilgodese ønsket om, at en sikringscelleanbragt hurtigst muligt tilses af en læge. I enkelte situationer vil det imidlertid kunne være nødvendigt at trække på vagtlægeordningen.

Vagtlægeordningen er for nylig (og efter at arbejdsgruppen afgav sin delindstilling) blevet omlagt. Arbejdsgruppen er bekendt med, at den nye vagtlægeordning enkelte steder har medført vanskeligheder for Kriminalforsorgen, idet der har været tilfælde, hvor vagtlæger har nægtet at aflægge besøg i en af Kriminalforsorgens institutioner (i forbindelse med et almindeligt sygdomstilfælde, ikke specielt ved en sikringscelleanbringelse). Det generelle indtryk er imidlertid, at nyordningen ikke har medført specielle problemer for Kriminalforsorgens institutioner. De enkelte steder, hvor den nye vagtlægeordning har medført problemer, har institutionerne etableret et samarbejde med lokale praktiserende læger som ovenfor beskrevet, og denne ordning har vist sig at fungere fuldt tilfredsstillende.

Arbejdsgruppen skal endelig bemærke, at vagtlægeordningen lokalt administreres af de praktiserende læger, og det må således antages, at et udbygget samarbejde mellem fængslet/arresthuset og de lokale praktiserende læger vil medvirke til, at vagtlægebesøg til en fikseret sikringscelleanbragt foretages hurtigst muligt. Arbejdsgruppen skal anbefale, at de berørte institutioner tager direkte kontakt med de lokale lægevagtschefer med henblik på at informere om baggrunden for, at læger skal tilse fikserede sikringscelleanbragte samt træffe lokale samarbejdsaftaler."

I arresthusets interne instruks (C 5) er det anført at tilkald af læge i almindelig arbejdstid sker ved at rette henvendelse til sygeplejersken, der herefter rekvirerer arresthusets læge. Uden for almindelig arbejdstid rettes "direkte henvendelse til lægen jævnfør lægevagtliste for detentionsanbragte." Hvis der ikke umiddelbart opnås kontakt med den vagthavende læge, tilkaldes "almindelig" vagtlæge. Telefonnummeret er samtidig angivet. Hvis der (fortsat) ikke opnås kontakt med lægen, skal der gøres notat om samtlige forsøg herpå med angivelse af

tidspunkt på observationsskemaet. Det er endelig anført at relevante oplysninger om den indsatte adfærd og helbredstilstand skal videregives til lægen til brug for dennes vurdering af sygdomstegn etc. (og således at det kan indgå i lægens vurdering af hvor hurtigt lægetilsyn skal ske).

Jeg forstår det sådan at der er indgået aftaler som angivet i bilag 8, dels med arresthusets egen læge om at denne er til rådighed inden for almindelig arbejdstid (jf. i øvrigt pkt. 4 ovenfor og personaleinstruks B 5 om lægetilsyn/tilkald af læge), dels om tilkald efter lægevagtlisten for detentionsanbragte.

Som anført ovenfor fandt lægetilsyn i et tilfælde (rapport af 16. juli 1998) sted to timer og 20 minutter efter anbringelsen.

Jeg har noteret mig at arresthuset i det tilfælde på rapporten har anført – i forbindelse med første og forgæves tilkald - at lægen først kunne træffes ca. kl. 12.00. Jeg foretager mig ikke noget i relation til tidspunktet for lægetilsyn (kl. 12.55) i den sag.

I et andet tilfælde (rapport af 8. januar 1999) fandt lægetilsyn sted en time og 45 minutter efter anbringelsen. Det fremgår af rapporten at anbringelse i sikringscelle var påkrævet for at hindre selvmord eller selvbeskadigelse. (Den indsatte havde skåret sig og havde over for personalet fastholdt at han ville dø). Det fremgår også af rapporten som nævnt ovenfor at læge blev forsøgt tilkaldt kl. 23.23 - tre minutter efter anbringelsen - og at tilkald blev gentaget en time og syv minutter senere. Lægetilsynet blev udført 35 minutter efter seneste tilkald.

Før jeg tager nærmere stilling til den sag beder jeg arresthuset om at oplyse hvorvidt det første tilkald kl. 23.23 blev foretaget over for en læge på lægevagtlisten for detentionsanbragte eller over for den "almindelige" vagtlæge. Jeg beder også om at få oplyst hvorvidt der ved dette lægetilkald blev opnået kontakt til lægen og i bekræftende fald med hvilket resultat. Endelig ønsker jeg oplyst årsagen til at lægetilkald først gentages en time og syv minutter efter det første tilkald.

Jeg har under min gennemgang af rapporterne noteret mig at notat om tilkaldelse af læge i fem af rapporterne er udfyldt i den del af det fortrykte rapportmateriale som finder anvendelse, når den indsatte ikke er fikseret, i den ene rapport tillige i den del der finder anvendelse når den indsatte er fikseret.

Det fortrykte rapportmateriale bør naturligvis udfyldes korrekt.

8.5.10.

Efter cirkulærets § 13, stk. 3, skal en indsat der er fikseret have fast vagt, og efter § 15 skal vagten (og enhver anden der tilser den indsatte) gøre notat om tidspunkt for tilsyn samt oplyse om den indsattes tilstand, herunder notere bemærkninger om behovet for at opretholde fikseringen og anbringelsen. Under fiksering skal tilsyn foretages mindst hvert kvarter, jf. vejledningen om brug af rapporter mv. ved bl.a. sikringscelleanbringelse.

Det fremgår af arresthusets instruks at der for så vidt angår etablering af "fast vagt" er indgået en lokalaftale om tilkald af rådighedsvagt i

forbindelse med anbringelse i sikringscelle. Tilkald skal ske straks efter anbringelsen.

Jeg beder om nærmere orientering om/kopi af denne aftale.

I alle rapporter – bortset fra rapporten af 16. juli 1998 og delvis rapporten af 3. april 1998 – er det ved anførsel kun af initialer angivet hvem der har ført de enkelte tilsyn. Jeg har noteret mig at direktoratet i sin inspektionsrapport har udtalt at det vil lette den efterfølgende kontrol hvis navnet på den faste vagt noteres på arket.

I to tilfælde (rapporter af 2. marts 1998 og 8. januar 1999) optræder flere forskellige funktionærer. I førstnævnte tilfælde skyldtes det bl.a. at anbringelsen varede 20 timer, men selv henset hertil er der tale om mange forskellige funktionærer – dog ikke fra den 2. marts 1998 kl. 22.30 til den 3. marts 1998 kl. 05.30. I det andet tilfælde varede anbringelsen knap 9½ time. Det højeste antal tilsyn som samme funktionær foretog i træk er fire (fra kl. 00.45 til kl. 01.40).

I de øvrige sager er den sikringscelleanbragte blevet tilset af en eller enkelte fængselsfunktionærer. I sidstnævnte tilfælde således at den pågældende funktionær har udført flere på hinanden følgende tilsyn.

I forbindelse med inspektion af Statsfængslet i Horsens er direktoratet blevet anmodet om en nærmere udtalelse vedrørende begrebet ”fast vagt”. Direktoratet er anmodet om at det af udtalelsen fremgår, hvorvidt et enkelt tilsyn eller et meget lille på hinanden følgende antal

tilsyn der foretages af den samme fængselsfunktionær hvorefter tilsynet overgår til at blive udført af en anden fængselsfunktionær, kan siges at være udført af en "fast vagt".

Jeg har på nuværende tidspunkt ikke modtaget udtalelsen fra direktoratet. Når jeg modtager udtalelsen vil jeg tage stilling til om jeg har grundlag for at foretage mig noget i relation til spørgsmålet om fast vagt for så vidt angår Arresthuset i Århus.

Der er gjort notater om indsattes tilstand, men i flere tilfælde er der gået 20 minutter imellem, og i enkelte tilfælde har der været ½ time mellem nogle tilsyn. Det er ligeledes noteret hvis indsatte har talt med læge eller andre ansatte i arresthuset.

Idet jeg går ud fra at arresthuset i fremtiden vil være opmærksom på at overholde kravet om tilsyn "mindst" hvert kvarter når den indsatte er fikseret, foretager jeg mig ikke mere i den anledning.

8.5.11.

Efter cirkulærets § 19, stk. 1, må ophold i sikringscelle ikke udstrækkes længere end det skønnes absolut påkrævet.

Varigheden af anbringelserne har varieret fra ca. 1½ time til ca. 20 timer. I det tilfælde hvor den indsatte havde ophold i sikringscellen i ca. 1½ time blev han efterfølgende overført til enrum. I to tilfælde varede anbringelsen i ca. en time og 40 minutter. I det ene tilfælde blev den indsatte herefter overført til observationscelle. I to tilfælde varede anbringelsen knap 2½ time, og i det ene tilfælde blev den indsatte overført til observationscelle. I det andet tilfælde (rapport af 3.

december 1998) blev den indsatte hensat i forhørscele. I de sidste tilfælde varede anbringelserne henholdsvis ca. 9½ time (to tilfælde), 13 timer, 15 timer og 20 timer. I sidstnævnte tilfælde blev indsatte overført til Anstalten ved Herstedvester.

De indsatte har som tidligere nævnt, i alle tilfælde været fikseret under hele anbringelsen i sikringscellen. Dog har den indsatte i tre tilfælde fået håndremmene løsnet efter nogen tid, i det ene tilfælde af lægen.

I en sag (rapport af 17. oktober 1998) blev en anholdt anbragt i sikringscelle for at afværge truende vold og betvinge voldsom modstand. Anbringelsen skete kl. 21.15, og den indsatte blev fikseret med bælte, fodrem og handsker. (En afkrydsning udvisende at den indsatte også blev fikseret med håndrem er udstreget). Kl. 22.05 blev den indsatte tilset af en læge og det fremgår af lægens påtegning på rapporten at den indsatte ikke var psykotisk men påvirket af speed i middelsvær grad. I forbindelse med de enkelte tilsyn der blev udført i perioden fra kl. 22.30 til kl. 04.00 er det noteret at den indsatte henholdsvis sov og var vågen. Der er ingen noteringer om at den indsatte var urolig. Ved tilsynet kl. 04.00 er det noteret at den indsatte var råbende og meget utilfreds. Ved de efterfølgende tre tilsyn er det noteret at den indsatte var vågen, råbende men rolig. I forbindelse med tilsyn udført i perioden fra kl. 04.45 til kl. 06.15 er det noteret at den indsatte sov. Ved de efterfølgende to tilsyn er det noteret at den indsatte var vågen, råbende, lå roligt. Herefter er det noteret at den indsatte sov. Ved tilsyn kl. 07.50 er det noteret at den indsatte ikke ønskede at tale med personalet og at han var sur og gal. Herefter er det noteret at den indsatte henholdsvis sov og var vågen. Ved tilsyn kl. 08.45 er det noteret at den indsatte stadig ikke ønskede at tale med

personalet og at han stadig var sur og gal. Kl. 09.05 og 09.15 er det noteret at den indsatte råbte men ellers lå rolig. Kl. 09.25 er det noteret at den indsatte råbte, rykkede i seletøjet og stadig var sur og gal. I forbindelse med tilsyn i perioden fra kl. 09.30 til kl. 10.25 da anbringelsen ophørte er det noteret at den indsatte råbte.

Af "Indstilling om sikringsceller og observationsceller" afgivet af Arbejdsgruppen vedrørende anvendelse af sikringscelle i Kriminalforsorgens anstalter og arresthuse, november 1992, fremgår bl.a. følgende i kapitel 6 om arbejdsgruppens overvejelser og konklusioner, s. 26:

"Ophold i såvel observationscelle som sikringscelle og anvendelse af fikseringsmidler må ikke udstrækkes længere end absolut påkrævet, jf. cirkulæreudkastets § 19.

Det vil efter omstændighederne kunne være påkrævet at lade en indsat forblive i **sikrings- eller observationscelle**, uanset at den indsatte er faldet til ro og sover. I en sådan situation vil det kunne være rigtigt at lade den indsatte sove i cellen indtil om morgenen frem for at vække den indsatte og dermed risikere en ny optrapning af situationen. Derimod skal **fiksering** i alle tilfælde bringes til ophør straks, når betingelserne for anvendelsen ikke længere er til stede".

Jeg anmoder arresthuset om en udtalelse til den tidsmæssige udstrækning af de anvendte fikseringsmidler i den sag der er nævnt umiddelbart ovenfor.

8.5.12.

Beslutning om lempelse eller ophør af anbringelse i sikringscelle og anvendelse af fikseringsmidler træffes efter cirkulærets § 19, stk. 2, af anstaltslederen/arrestforvareren eller den han bemyndiger dertil. I

instruksen, nr. C 5, er ansvarshavende (jourhavende overvagtimester eller leder af natholdet) bemyndiget til at træffe beslutning om ophør.

I to tilfælde fremgår den pågældendes stilling ikke, i alle de øvrige tilfælde er det en overvagtimester, i tre af tilfældene den ledende overvagtimester, der har truffet beslutningen om ophør. I det ene af de to tilfælde (rapport 8.januar 1999) er der under rubrikken til angivelse af hvem der traf beslutning om ophør, et notat om udtagelsen fra en anden person som jeg går ud fra er overvagtimester. I det andet tilfælde, hvor jeg må forstå at der er tale om at beslutningen blev truffet af en fængselsfunktionær, er indsatte udtaget kl. 8.55 - dvs. (går jeg ud fra) inden for almindelig arbejdstid.

I dette tilfælde er afgørelsen så vidt ses truffet af en person der efter de interne regler ikke har kompetencen hertil. Jeg foretager mig dog ikke mere da der er tale om et enkeltstående tilfælde.

8.5.13.

Lederen af institutionen er ansvarlig for overholdelse af reglerne i forbindelse med bl.a. sikringscelleanbringelse, herunder for kontrollen med at alle rapporter er korrekt udfyldt, jf. pkt. 8 i direktoratets følgebrev af 27. maj 1994 vedrørende de nye regler.

Seks rapporter er efterfølgende gennemgået af arrestforvareren. I de øvrige rapporter er der ikke gjort notat i rubrikken til angivelse af overvagtimesterens/arrestforvarerens/institutionens leders bemærkninger. I to af disse tilfælde var det den ledende overvagtimester der traf beslutningen om ophør (og således - går jeg ud fra - gennemså rapporten i den forbindelse).

8.5.14.

Alle rapporter indeholder et punkt 5 til angivelse af hvem der har truffet afgørelse om sikringscelleanbringelsen. To af rapporterne (rapporter af 18. og 29. maj 1998) anfører imidlertid i punkt 5 at der er tale om en afgørelse om anbringelse i observationscelle i stedet for i sikringscelle. Fejlen er muligvis opstået på grund af anvendelse af tekstbehandling.

Idet jeg går ud fra at arresthuset retter denne fejl foretager jeg mig ikke mere vedrørende dette forhold.

8.6. Observationscelleanbringelse**8.6.1.**

Jeg har som nævnt modtaget i alt 50 rapporter om anbringelse i observationscelle. Jeg har begrænset min gennemgang til de seneste 20 rapporter der dækker perioden fra den 6. november 1998 til den 18. februar 1999. En anbringelse der fandt sted den 8. januar 1999 er ikke medtaget da der er tale om en overførsel fra Arresthuset i Silkeborg (der ikke har nogen observationscelle) og beslutning om observationscelleanbringelse derfor er truffet af dette arresthus.

8.6.2.

Anbringelse i observationscelle er reguleret i det ovennævnte cirkulære af 27. maj 1994 om anvendelse af observationscelle, sikringscelle, fiksering m.v. i kriminalforsorgens anstalter og arresthusene.

Arresthuset i Århus har endvidere udfærdiget en instruks nr. C 4 af 1. februar 1997 om observationscelleanbringelse.

8.6.3.

Betingelserne for at der kan ske anbringelse i observationscelle er angivet i cirkulærets § 1. Efter bestemmelsen kan anbringelse kun finde sted hvis det skønnes påkrævet for at hindre hærværk (nr. 1), hvis afgørende hensyn til opretholdelse af ro og sikkerhed i institutionen kræver det (nr. 2), eller hvis der skønnes at være behov for særlig observation (nr. 3).

I tre tilfælde er der sket anbringelse i observationscelle for at hindre hærværk (cirkulærets § 1, nr. 1). I et af disse tilfælde er anbringelsen tillige sket fordi hensyn til opretholdelse af ro og sikkerhed i institutionen krævede det (cirkulærets § 1, nr. 2), og i et af de øvrige to tilfælde tillige fordi der var behov for særlig observation (cirkulærets § 1, nr. 3). I seks tilfælde er anvendelsen sket efter nr. 2, i to af disse tilfælde tillige efter nr. 3. I ti tilfælde er anbringelsen udelukkende sket efter nr. 3. I det sidste tilfælde er der ikke sket afkrydsning i blanketten herom, men det fremgår af beskrivelsen af hændelsesforløbet i sagen at anbringelsen i dette tilfælde også må være sket efter nr. 3.

8.6.4.

I alle tilfælde på nær ét er der angivet en nærmere begrundelse for anbringelsen, typisk i form af en redegørelse for hændelsesforløbet indtil anbringelsen er sket. I det sidste tilfælde (rapport af 16. november 1998) har jeg ikke modtaget selve rapporten, men alene observations-

skemaet. Det fremgår ikke heraf om det skyldes at der ikke er udfærdiget en rapport, at den er bortkommet eller blot glemt medsendt.

Jeg beder arresthuset om at oplyse dette og vedlægge kopi af rapporten hvis det er det sidste forhold der gør sig gældende.

Selve observationsceller rapporten mangler ligeledes i et andet tilfælde (rapport af 25. november 1998), men der er en anden rapport der beskriver baggrunden for anbringelsen - en ildspåsættelse.

Jeg beder ligeledes arresthuset om for så vidt angår denne sag at oplyse hvorfor jeg ikke har modtaget en egentlig rapport om anbringelsen i observationscelle. Hvis rapporten er glemt medsendt beder jeg om en kopi af rapporten.

I et tilfælde (rapport af 16. december 1998) er det anført at indsatte - efter afslag på at få tilkaldt en vagtlæge - blev "ilter" og fremførte en "utilladelig adfærd".

Denne adfærd burde efter min opfattelse have været beskrevet nærmere.

8.6.5.

Der er anvendt magt i tre tilfælde. I de to tilfælde hvor jeg ikke har modtaget selve observationsceller rapporten fremgår det ikke om der er anvendt magt, men (i hvert fald) for så vidt angår den sidstnævnte sag synes det ikke ud fra de foreliggende oplysninger at have været tilfældet.

Magtanvendelsen bestod i to af de tre tilfælde i armsnoningsgreb og førergreb, og i det sidste tilfælde i at "bære" den indsatte (rapport af 21. januar 1999). Jeg går ud fra at det skete ved greb i arme og ben.

8.6.6.

Efter cirkulærets § 3 kan der foretages visitation og omklædning hvis det skønnes påkrævet.

Efter arresthusets instruks C 4, side 1, træffer den ansvarshavende bestemmelse om "evt. lægetilsyn, visitation, ...".

Efter instruksens side 2, skal den indsatte "altid" visiteres ved indsættelse i observationscellen.

Det er min umiddelbare opfattelse at arresthusets instruks er misvisende for så vidt angår spørgsmålet om hvorvidt der skal foretages visitation. Det der er anført på instruksens side 1 lægger op til at der skal træffes en bestemmelse herom, hvorimod det der er anført på side 2 ikke lægger op til at der skal træffes en bestemmelse herom, idet visitation "altid skal foretages".

Jeg anmoder arresthuset om en udtalelse til dette spørgsmål.

Kun i tre tilfælde (rapporter af 21. november 1998, 16. december 1998 (vedrørende en afsoner), og 13. februar 1999) fremgår det at den indsatte er visiteret ved indsættelsen i observationscellen.

Jeg beder arresthuset om en udtalelse om hvorvidt der er sket visitation i de øvrige tilfælde.

I forbindelse med inspektion af Statsfængslet i Horsens er direktoratet blevet bedt om at overveje hvorvidt der af hensyn til efterfølgende kontrolmuligheder bør indføres en notatpligt, f.eks. en rubrik i observationsskemaerne hvori det ved afkrydsning kan tilkendegives at der er forholdt i overensstemmelse med cirkulærets § 9 og direktoratets følgebrev pkt. 5 (obligatorisk visitation ved sikringscelleanbringelse).

Direktoratet er samtidig blevet bedt om at overveje hvorvidt der af hensyn til kontrolmuligheder bør foretages notat af den nærmere baggrund for en beslutning om visitation og omklædning i sager vedrørende anbringelse i observationscelle.

Den indsatte har inden visitationens gennemførelse ret til at få oplyst grunden til at visitationen iværksættes medmindre særlige omstændigheder taler derimod, jf. § 1, stk. 6, i Direktoratet for Kriminalforsorgens cirkulære af 15. december 1980, med senere ændring, om visitation af de indsatte og deres opholdsrum.

Jeg beder arresthuset om at oplyse om de indsatte i de sager hvor der er foretaget visitation inden visitationens gennemførelse blev oplyst om grunden til dens iværksættelse. I benægtende fald bedes det oplyst hvilke særlige omstændigheder der i de enkelte sager talte derimod.

8.6.7.

Kompetencen til at beslutte anbringelse i observationscelle ligger hos anstaltslederen/arrestforvareren, der dog kan delegere kompetencen til andre, jf. cirkulærets § 2.

I arresthusets instruks om observationscelleanbringelse er anvendt samme formulering som ved sikringscelleanbringelse med hensyn til kompetencen til at beslutte anbringelse i observationscelle.

Da der for så vidt angår anbringelse i observationscelle - i modsætning til anbringelse i sikringscelle - er hjemmel for delegation, har jeg ingen bemærkninger hertil.

Efter arresthusets instruks C 4 er det ansvarshavende - dvs. jourhavende overvagtimester eller leder af natholdet - som har kompetencen til at træffe beslutning om anbringelse i observationscelle. Uden for normal arbejdstid er det jourhavende leder der har ansvaret også for observationscelleanbringelser, jf. personaleinstruks E 9.

I sagerne med rapporter af 16. november 1998 og 25. november 1998 fremgår det ikke hvem der traf beslutningen om anbringelse i observationscelle. I den ene af de to sager med rapport af 16. december 1998 var det "Ntholdet", men rapporten er i øvrigt underskrevet af en bestemt funktionær som jeg går ud fra var "leder" af natholdet, jf. instruksen. I to andre tilfælde (rapporter af 10. november 1998 og 24. januar 1999) er beslutningstageren ikke angivet ud for rubrikken til angivelse af hvem der traf beslutningen, men rapporten er underskrevet af henholdsvis to personer som jeg går ud fra begge er fængselsfunktionærer (og som traf beslutningen i fællesskab), og af en fængselsfunktionær. Disse anbringelser skete begge kl. ca. 21.15. Af rapporter af 21. november 1998, 15. januar 1999 (begge to), 27. januar 1999, 13. februar 1999, 18. februar 1999 og 20. januar 1999 fremgår det at det var en fængselsfunktionær - i sidstnævnte tilfælde på prøve - der traf beslutningen. Disse anbringelser skete henholdsvis kl. 15.53, 9.30, 12.10,

19.55, 23.25, 14.36 og 12.00. Af rapporter af 17. januar 1999 og 21. januar 1999 fremgår det at det var en overvagtimester. I de øvrige tilfælde er det med navn, men ikke med titel, angivet hvem der traf beslutningen, men det var (så vidt ses) fængselsfunktionærer. Det drejer sig om rapporter af 6. november 1998, 16. december 1998, 5. januar 1999, 29. januar 1999, 6. februar 1999 og 12. februar 1999, hvor anbringelserne skete henholdsvis kl. 17.50, 10.45, 9.00, 12.20, 14.55 og 9.30.

Som det fremgår af ovenstående har flere af anbringelserne hvor afgørelsen ses truffet af en fængselsfunktionær, fundet sted inden for almindelig arbejdstid hvor det efter instruksen (C 4) er jourhavende overvagtimester der har kompetencen til at træffe beslutning om anbringelse i observationscelle.

For så vidt angår disse tilfælde beder jeg derfor arresthuset om en udtalelse om hvorvidt der er forholdt i overensstemmelse med arresthusets interne kompetenceregulering.

Der er efter cirkulæret ingen pligt til underretning af arrestforvareren eller andre, men efter instruks E 9 skal jourhavende også snarest orientere arrestforvarer eller ledende overvagtimester om observationscelleanbringelser.

I 13 sager er der sket underretning af den vagthavende, og det er sket højst fem minutter efter anbringelsen. I fem tilfælde er rubrikken herom ikke udfyldt, og det kan derfor ikke afgøres om der er sket underretning.

I et tilfælde mangler den side som angiver dette forhold (rapport af 20. januar 1999). I et tilfælde er et + rettet til et %, så der er ikke sket underretning.

Ud over at henlede arresthusets opmærksom på at der i hvert fald i et tilfælde og muligvis i flere ikke er sket underretning, og at rubrikken i fem tilfælde ikke er udfyldt, foretager jeg mig ikke mere i den anledning.

I 17 tilfælde fremgår det at arrestforvareren eller den ledende overvagt-mester efterfølgende har gennemset rapporten. I to tilfælde er rubrikken ikke udfyldt og i et tilfælde (rapport af 13. februar 1999) mangler den side hvor rubrikken om dette forhold er angivet.

8.6.8.

Efter cirkulærets § 4 skal læge tilkaldes hvis der er konkret mistanke om sygdom, eller hvis den indsatte selv begærer det.

I seks sager er der sket lægetilsyn, og i tre tilfælde, herunder et af de lige nævnte seks kom den indsatte på skadestue. Lægetilsyn fandt i de fem tilfælde sted mellem en time og en time og 20 minutter efter anbringelsen, og i det sjette tilfælde 4½ time efter anbringelsen. I det sidstnævnte tilfælde havde personalet kontaktet lægen efter ca. ½ time. Lægen henviste (kl. 15.10) til vagtlægen som der blev ringet til kort tid efter kl. 16.00. Tilsyn fandt dog først sted 2½ time senere.

8.6.9.

Ved anbringelse i observationscelle skal den indsatte jævnligt tilses af personalet, jf. cirkulærets § 6. I forbindelse med tilsynet skal der på et observationsskema foretages notat om tidspunktet for tilsynet og om indsattes tilstand, herunder eventuelle bemærkninger om behovet for at opretholde foranstaltningen. Hvor hyppigt der skal ske tilsyn, afhænger efter direktoratets følgebrev af en konkret vurdering.

Ifølge arresthusets instruks skal der dog være tilsyn "mindst" en gang hver halve time.

I sagen vedrørende rapport af 13. februar 1999 har jeg ikke modtaget den del af observationsarket der indeholder noteringer om tilsyn. Jeg har heller ikke modtaget sidste side af selve rapporten.

Jeg beder om at modtage disse sider. Hvis arresthuset ikke er i besiddelse heraf, beder jeg om oplysning om årsagen hertil.

Med enkelte undtagelser hvor der er gået mere end ½ time mellem enkelte tilsyn (35-45 minutter, i et enkelt tilfælde 55 minutter), er der i alle sager sket tilsyn med højst ½ times mellemrum og med notat om tidspunkter og den indsattes tilstand o.lign.

8.6.10.

Ophold i observationscelle må ikke udstrækkes længere end det skønnes absolut påkrævet, jf. cirkulærets § 19, stk. 1.

Varigheden af opholdet har været mellem ½ time og godt 18 timer. I sagen med rapport af 13. februar 1999 fremgår længden af opholdet ikke da der mangler en side i såvel observationsarket som rapporten.

I et tilfælde (rapport af 15. januar 1999 - den der vedrører en anbringelse kl. 12.10) fremgår det ikke hvor længe den indsatte havde ophold i observationscellen. En overvagtimester havde kl. 14.05 en samtale med den indsatte der gerne ville ud af observationscellen. Ifølge notatet fra samtalen ville overvagtimesteren se tiden lidt an. Der er ikke nogen efterfølgende noteringer.

Jeg må anse det for beklageligt at det ikke er noteret, hvornår den indsatte kom ud af observationscellen. Jeg går ud fra at det skete forholdsvis kort tid efter denne samtale.

8.6.11.

Beslutning om ophør af anbringelse i observationscelle træffes efter cirkulærets § 19, stk. 2, af anstaltslederen. Kompetencen kan dog delegeres til andre.

Efter arresthusets interne instruks er det også for så vidt angår ophør ansvarshavende (jourhavende overvagtimester eller leder af natholdet) der har kompetencen til at træffe beslutning herom.

I et tilfælde (rapport af 10. november 1998) er beslutningen om ophør truffet af "natholdet". Der er samtidig angivet initialer på de tre personer som udgjorde natholdet. Jeg går ud fra at den ene af dem var "leder" af natholdet, jf. instruks. I seks tilfælde er afgørelsen truffet af en overvagtimester (rapporter af 21. november 1998, 16. december 1998,

20. januar 1999, 24. januar 1999, 12. februar 1999 og 18. februar 1999). I fire tilfælde er rubrikken til angivelse af hvem der traf beslutningen ikke udfyldt, men i det ene tilfælde (rapport af 15. januar 1999 - den der vedrører en anbringelse kl. 12.10) fremgår det af seneste tilsynsnotat at det var en overvagtimester. For de øvrige tre sagers vedkommende er beslutningen (så vidt ses) truffet af en fængselsfunktionær. I et tilfælde mangler siden med tilsynsnotat. I de resterende tilfælde er beslutningen truffet af en fængselsfunktionær - også selv om det er sket inden for almindelig arbejdstid.

Det er beklageligt at det i fire sager ikke fremgår hvem der traf beslutningen om ophør.

Ligesom med hensyn til beslutning om anbringelse i observationscellen, jf. pkt. 8.6.7., beder jeg arresthuset om en udtalelse om hvorvidt der i de sager hvor det er fængselsfunktionærer der har truffet beslutningen om ophør, er forholdt i overensstemmelse med arresthusets interne kompetence-regel.

9. Opfølgning

Jeg beder om at arresthuset sender de udtalelser, som jeg har bedt om, tilbage gennem Direktoratet for Kriminalforsorgen som jeg ligeledes beder om en udtalelse.

10. Underretning

Denne rapport sendes til arresthuset, politimesteren og Direktoratet for Kriminalforsorgen. Den endelige rapport sendes tillige til Folketingets Retsudvalg og de indsatte i arresthuset.

Inspektionschef
Lennart Frandsen